SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XII., ŠTEV. 283

Ljubljana, sreda 5. decembra 1951

POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

NAŠA NOTA ROMUNSKI VLADI

ROMUNSKA VLADA ONEMOGOČA SKLENITEV SPORAZUMA O DJERDAPU

Beograd, 4. dec. (Tanjug). Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je izročilo romunskemu veleposlaniku v Beogradu noto z naslednjo vsebino:

»Vlada FLRJ se je obrnila na vlado romunske ljudske republike s svojima notama z dne 23. V. 1949 in 22. VII. 1949 s predlogom, naj se začnejo pogajanja za sklenitev sporazuma o ustanovitvi posebne rečne uprave za djerdapski sektor.

Vlada romunske ljudske republike je odgovorila na te dve noti 14. X 1949 in trdila, da se pogajanja tako dolgo ne morejo začeti, dokler ne bo ustanovljena donavska komisija, čeprav obstoj donavske komisije ni pogoj za sporazum obeh držav o Djerdapu.

V prepričanju, da bi rešitev tega vprašanja koristila plovbi po Donavi sploh in tudi obema državama, je vlada FLRJ 3. maja 1951 poslala vladi romunske republike novo noto, v kateri predlaga, naj bi se 16. julija 1951 začeli zastopniki obeh držav pogajati v Beogradu.

Vlada romunske ljudske republike je odgovorila na to noto šele po dnevu, ki je bil predlagan za začetek pogajanj. Bila je proti temu, da bi bila pogajanja v Beogradu, in je zahtevala, naj bodo v Bukarešti, ne da bi dala kakršno koli pojasnilo ali navedla vzroke za to svojo zavrnitev.

Iz navedenega se vidi, da si je vlada FLRJ že od leta 1949, torej po uveljavitvi konvencije o plovnem režimu na Donavi iz leta 1948, prizadevala, da bi prišlo tudi do uporabe 21. člena omenjene konvencije, ki nalaga obema državama dolžnost, skleniti sporazum o ustanovitvi posebne rečne uprave na djerdapskem sektorju. Glede na pomen tega vprašanja je vlada FLRJ želela, da bi bila stvar kar najhitreje rešena, tako da bi bilo s tem sporazumom omogočeno nujno potrebno sodelovanje med obema državama na tem pomembnem sektorju, in sicer v njuno skupno korist kakor tudi v korist plovbe po Donavi sploh.

Vlada romunske ljudske republike pa se nasprotno že več kot dve leti zateka k različnim formalnim izgovorom, da bi dejansko onemogočila sklenitev sporazuma o Djerdapu.

Vlada romunske ljudske republike sploh ni odgovorila na prejšnje proteste in tudi ne na protestno noto vlade FLRJ z dne 17. V. 1951, v kateri so opisani nasilni ukrepi in sovražna ravnanja vlade in organov romunske vlade nasproti FLRJ na djerdapskem sektorju.

Vladi romunske ljudske republike je očitno na tem, da bi tudi Djerdap postal območje stalnega izzivanja in sovražnega ravnanja nasproti FLRJ ter območje neposrednega kršenja suverenih pravic in gospodarskih koristi FLRJ na tem sektorju, kjer skuša romunska vlada med drugim po svojih organih spraviti ob veljavo obveznosti začasnega odbora in djerdapske organizacije nasproti FLRJ, da bi tako celotno breme finansiranja in vzdrževanja deficitne djerdapske administracije prevalila na FLRJ.

Vlada FLRJ ugotavlja, da je za posledice takšnega stanja odgovorna vlada romunske ljudske republike.

Ob takšnem stanju je vlada FLRJ prisiljena ukreniti potrebno, da v skladu z načeli o prosti plovbi zavaruje koristi plovbe na djerdapskem sektorju in obenem zavaruje svoje pravice in koristi suverene in enakopravne države na Donavi.

Blokada Berlina in Vzhodne Nemčije

Berlin, 4. dec. (Un. Pr.) Vzhodnonemška vlada je sklenila ustaviti pošiljanje premoga iz Vzhodne Nemčije v Zahodni Berlin. Po izjavi visokega funkcionarja vzhodnoberlinske občine Ernsta Krügerja je ta sklep odgovor Vzhodne Nemčije na gospodarsko blokado sovjetske okupacijske cone. To blokado izvaja od petka ponoči Zahodna Nemčija, ker je Vzhodna Nemčija omejila trgovino in promet v Berlinu. Krüger je dodal, da bo sklep o ustavitvi pošiljk ostal v veljavi vse dotlej, dokler ne bodo Zahodna Nemčija in zahodne okupacijske oblasti znova začele pošiljati blago, ki je potrebno za izpolnitev petletnega načrta Vzhodne Nemčije. Čeprav o izpolnitvi tega načrta niso objavili uradnih podatkov, objavlja zahodnoberlinski tisk že nekaj časa poročila, da načrta ne izpolnjujejo.

Ameriški visoki komisar John McCloy je prispel v Berlin, kjer bo imel s predsednikom zahodnoberlinske občine Reuterjem razgovore o položaju v tem mestu.

Predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl se je znova izjavil za splošne volitve v Nemčiji s pogojem, da bi bile resnično svobodne in neodvisne od vseh tujih držav. Ko je poudaril, da je treba nadaljevati politiko zbliževanja med obema deloma Nemčije, je Grotewohl trdil, da je njegova vlada še nadalje pripravljena na vsak sporazum. Vendar je obtožil zahodnonemško vlado, da so sporazumi, ki jih je sklenil Adenauer v Parizu, zarota proti obstoju nemškega naroda.

ZADNJE VESTI

● **Kairo**, 4. dec. (Un. Pr.). **Egiptovska vlada je objavila izredno stanje v vsej državi in sicer zaradi včerajšnje krvave borbe med britanskimi vojaki in egiptovsko policijo v predmestju Sueza, v kateri je bilo ranjenih in ubitih nad 100 oseb. Britanske čete so danes zasedle vse dohode k mestu, vendar pa promet ni bil prekinjen.**

Danes je okrog 5000 študentov demonstriralo po ulicah Kaira. Ko so prišli do ministrstva vojne mornarice in ministrstva za notranje zadeve, so zahtevali orožje, da bi se maščevali nad Britanci za prelivanje krvi v Suezu. Policija je streljala v zrak, da bi razgnala študente. Študentske demonstracije so bile po vsem Egiptu.

Danes je bilo objavljeno tudi uradno britansko sporočilo, po katerem je bilo v včerajšnjem spopadu **ubitih 11, ranjenih pa 8 britanskih vojakov**. Po egiptovskih podatkih je padlo 19 Egipčanov, med njimi trije policaji in 1 ženska, 78 pa je bilo ranjenih, med njimi tudi 13 policajev.

● **Munsan**, 4. dec. (Ur. Pr.). Severnokorejsko-kitajska delegacija v pododboru za vprašanja nadzorstva nad premirjem je podala kot odgovor na vprašanja admirala Joya na popoldanski seji glavnih delegatov pismeno izjavo, ki vsebuje 9 točk. Zastopnik Združenega poveljstva polkovnik Levis je poudaril, da so severnokorejski in kitajski zastopniki ponovno **odklonili pojasnilo, katere države imajo za »nevtralne« in čigave zastopnike bi sprejeli za nadzorstvo nad izpolnjevanjem pogodbe o premirju.** Severnokorejsko-kitajska delegacija sodi, da bi smela komisija za nadzorstvo delovati samo na tistih krajih, kjer izkrcavajo in vkrcavajo čete. Severnokorejska in kitajska delegacija bosta sporočili imena »nevtralnih« držav, katerih zastopniki bi lahko postali člani te komisije, šele tedaj, ko bo dosežen popoln sporazum o delovnem področju nadzorstvene komisije. Po izjavi zastopnika Združenega poveljstva severnokorejsko-kitajski štab vztraja, da se smejo med premirjem prosto graditi letališča, prepovedana pa bi bila vsaka dopolnitev ali zamenjava vojaških enot na Koreji.

● **Kairo**, 4. dec. Danes so se ob Sueškem prekopu ponovili nemiri. Pri Izmailiji je bil pognan v zrak britanski bencinski rezervoar. **Britanske čete so zasedle vse dohode do mesta Suez in je bil prebivalstvu prepovedan vhod ali izhod iz mesta.** Zunaj mesta je prišlo zopet do bojev, ko je skupina Egipčanov poskusila napasti britanski oklopni avtomobil. Britanski vojaki so odgovarjali z ognjem. Po poročilu United Press je bilo **ubitih 20 Egipčanov**, dva britanska vojaka pa ranjena.

VREME

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje 4. decembra ob 7.: Področje visokega zračnega pritiska nad Biskajskim zalivom stagnira, medtem ko je severno od njega opaženo hitro premikanje frontalnega sistema, vezanega na depresiji z jedri južno od Islanda in zahodno od Norveške. Topla fronta tega sistema bo domnevno s svojim južnim koncem prečkala tudi naše ozemlje, tako da bo jutri pretežen del zahodne in srednje Evrope v toplem sektorju obeh depresij.

Napoved za sredo: Pretežno lepo vreme z naraščajočo oblačnostjo. Zjutraj megla. Temperatura ponoči —5° C, čez dan 10° C. Veter iz zahodnega sektorja.

DELO ODBOROV GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Vprašanje volitev v vsej Nemčiji

ZSSR proti temu, da bi OZN na kakršen koli način reševala nemško vprašanje

Pariz, 4. dec. (Tanjug) **Posebni politični odbor Generalne skupščine je začel danes proučevati britansko-francosko-ameriški predlog o ustanovitvi komisije OZN, ki naj bi proučila, ali je mogoče izvesti volitve v vsej Nemčiji. Na sedežih za občinstvo sta v prvi vrsti dva opazovalca nemške federalne republike.**

Prvi govornik **britanski delegat Lloyd** je poudaril, da je anketna komisija OZN najboljše sredstvo za proučitev možnosti o svobodnih volitvah v vsej Nemčiji. Pripomnil je, da bo storila ZSSR velikanski korak naprej v mednarodnem sporazumevanju, če se bo strinjala z ustanovitvijo take komisije. Predlagal je, naj bi bili v anketni komisiji zastopniki petih držav, ki niso okupacijske sile v Nemčiji.

Že sam začetek razprave o tej točki dnevnega reda je pokazal, da je Sovjetska zveza odločno proti temu, da bi OZN na kakršen koli način reševala nemško vprašanje. Sovjetski delegat je označil predlog treh zahodnih velesil kot surovo kršitev sporazumov, sklenjenih v Jalti in Potsdamu.

Sovjetski zastopnik Malik je nastopil tudi proti predlogu Pakistana, da bi poklicali zastopnike Zahodne in Vzhodne Nemčije pred posebni politični odbor, kjer bi sodelovali v razpravi o predlogu zahodnih velesil. Proti temu predlogu je nastopil tudi zastopnik Izraela, ki je dejal, da nemški zastopniki še niso politično zreli za tako udeležbo.

Vsi drugi govorniki na popoldanski seji so podprli pakistanski predlog.

Med davišnjo razpravo je prišlo do ostrih sporov med sovjetskim delegatom Malikom in predsednikom odbora, ko je predsednik predlagal, naj bi najprej razpravljali o pakistanskem predlogu.

Sovjetski delegat je zahteval razpravo o teh predlogih hkrati in da naj bi odbor pred glasovanjem o kateri koli resoluciji poslušal najprej izjavo sovjetskega zastopnika o nemškem vprašanju in celotni akciji zahodnih sil v OZN.

Odbor je sklenil s 47 glasovi proti 5, 5 delegatov se je glasovanja vzdržalo, da bodo razpravljali najprej o pakistanskem predlogu, nato pa o predlogu treh zahodnih velesil za ustanovitev anketne komisije za Nemčijo.

Na popoldanski seji so glasovali o pakistanskem predlogu, da se zaslišijo nemški zastopniki glede vsenemških volitev. **Predlog je bil sprejet s 50 proti 6 glasovom.** Proti so glasovale države sovjetskega bloka in Izrael. Burma se je glasovanja vzdržala.

Iz Berlina poročajo, da je vzhodnonemška vlada že odklonila povabilo, da bi poslala svoje zastopnike pred posebni politični odbor v Pariz.

Finansiranje pomoči nerazvitim državam

Odbor za ekonomska in finančna vprašanja je pretekli teden poslušal poslednje govore v splošni razpravi o gospodarskem razvoju nerazvitih držav. 42 delegatov je govorilo predvsem o tehnični pomoči, finansiranju, splošnem gledanju na problem ekonomske pomoči in o agrarni reformi.

Med temi vprašanji je najvažnejši problem finansiranja ekonomske pomoči nezadostno razvitim državam. Težava pa je v tem, da so dohodki nezadostni in da so načela, na katerih sloni delo najmočnejšega kreditorja — Mednarodne banke za obnovo in razvoj — takšne, da finansira samo tiste programe, ki jih hitro izplačujejo. Zato je nastala zamisel o ustanovitvi novega organa pod nadzorstvom Združenih narodov, ki bi se ukvarjal z dolgoročnim finansiranjem.

V zvezi s tem vprašanjem so se izkristalizirala predvsem tri stališča: 1. Države kreditorji, ki so gospodarsko močne, trdijo, da je oboroževalni program najvažnejši in da izčrpava vsa razpoložljiva sredstva. 2. Države, ki potrebujejo finančno pomoč, želijo, naj bi se program finansiranja povečal in so spričo tega za ustanovitev novih organov, ki bi se ukvarjali s tem vprašanjem. 3. Informbirojske delegacije imajo izrazito destruktivno stališče in sploh ne predlagajo nikakršnih ukrepov, da bi se povečali sedanji skladi.

Po splošni razpravi o finansiranju ekonomsko zaostalih držav je začel ekonomski odbor proučevati posamezne resolucije. Najprej so obravnavali vprašanje tehnične pomoči. Sprejeta je bila resolucija, ki jo je predložil ekonomsko-socialni svet in se nanaša na finansiranje upravnega osebja, potrebnega za uresničitev programa tehnične pomoči.

Nato je odbor začel razpravljati o resoluciji ZDA in Izraela, ki se nanaša na vprašanje denarnega prispevka posameznih držav za razširjenje tehnične pomoči v letu 1952 v znesku 20 milijonov dolarjev. Predlog se nanaša tudi na zamenjavo delavcev in preprostih ljudi med posameznimi državami.

Mednarodni otroški fond nima dovolj sredstev

Tretji odbor (za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja) je končal razpravo o mednarodnem otroškem fondu (UNICEF) in sprejel naslednjo skupno resolucijo Afganistana, Avstralije, Brazilije, Nove Zelandije, Urugvaja in Jugoslavije:

Generalna skupščina opozarja na nujno potrebo, da se dajo fondu sredstva, da bi lahko brez prekinitve nadaljeval svoje delo v korist otrok vsega sveta. Generalna skupščina nujno poziva vlade in pozameznike, naj dajo čim velikodušnejši prispevek fondu v letu 1952 in s tem olajšajo človekoljubne akcije v korist otrok vsega sveta.

Jugoslovanski predstavnik Ratko Plejič je omenil rezultate pomoči, ki jo je dal Unicef jugoslovanskim otrokom, nato pa poudaril, da je Generalna skupščina lani sprejela soglasno resolucijo, ki je fondu določila široke naloge tako glede novih programov kakor tudi glede števila držav, kjer naj posreduje. Toda prav v času, je rekel Plejič, ko bi moral fond še bolj razviti svojo pomoč na velikanskem področju Azije, v številnih državah Latinske Amerike, v Afriki in na Srednjem vzhodu, prav v tem času se zmanjšujejo prispevki za ta fond. V proračunu za leto 1950/51 so bili dejanski prispevki za fond nekajkrat manjši kot leta 1949/50.

Vprašanje, ki je sedaj pereče in o katerem bi po našem mnenju morala razpravljati Generalna skupščina v zvezi z mednarodnim otroškim fondom, je v tem, kakšne so možnosti za ustvaritev prvega proračunskega načrta fonda za leto 1951/52, t. j. delovnega načrta, ki bi pomenil izvedbo sklepov lanske skupščine.

Resolucija je bila sprejeta z 51 glasovi, medtem ko sta se dve delegaciji glasovanja vzdržali (ZDA in Siam).

Šahovsko prvenstvo Jugoslavije

V XV. kolu državnega prvenstva v šahu so se partije končale takole:

Udovčič : Matanovič	**prek.**
Bertok : Kindij	**1:0**
Ivkov : Trifunovič	**remi**
Janoševič : Bajec	**prek.**
Germek : Tot	**1:0**
Rabar : Fuderer	**remi**
Andrič : Nikolac	**0:1**
Karaklajič : Nedeljkovič	**prek.**
Milič : Gligorič	**prek.**
Puc : Longer	**remi**

Izbruh vulkana na filipinskem otoku

Manila, 4. dec. (Un. Pr.) Na malem otoku Camiguin v skupini otokov Severni Mindanao je nenadoma začel bruhati vulkan, pri čemer je izgubilo življenje okrog 100 oseb. Lava je podrla več sto hiš v glavnem mestu otoka ter povzročila veliko gmotno škodo. Vlada je odredila preselitev prebivalstva.

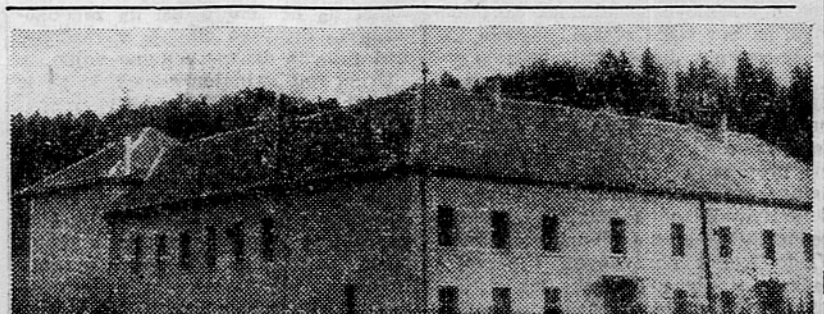

V Sv. Juriju pri Celju so zgradili enega najlepših zadružnih domov v Sloveniji. (Glej članek na 2. strani.)

V Kopru so 29. novembra proslavili 8. obletnico AVNOJ.

Nabrežinski občinski svet za pravice Slovencev

Trst, 4. dec. (Tanjug) Občinski svet v Nabrežini je sprejel resolucijo, v kateri zahteva od finančne uprave angloameriške cone, da izdaja obrazce za pobiranje davka v dveh jezikih, ker žive v tej občini pretežno Slovenci. V nabrežinski občini so po novih določbah o davčnem sistemu, ki je podoben italijanskemu, delili obrazce samo v italijanskem jeziku. Resolucija zahteva tudi, da so tudi predavanja o novem davčnem sistemu v obeh jezikih.

Predavanje prof. Cankarja v Trstu

Trst, 4. dec. (Tanjug) V okviru predavanj iz slovenske zgodovine umetnosti, ki jih prireja Slovensko-hrvatska prosvetna zveza v Trstu, je včeraj dr. Izidor Cankar, profesor ljubljanske univerze, predaval o slikarstvu v 19. stoletju. V kratkem bo predaval tudi o slovenskem impresionizmu.

SKLICANJE LJUDSKE SKUPSCINE LRS

K II. REDNEMU ZASEDANJU

LJUBLJANA, 4. DECEMBRA 1951.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPSCINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE JE DANES IZDAL UKAZ STEV. 41, S KATERIM SKLICUJE II. REDNO ZASEDANJE LJUDSKE SKUPSCINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE DRUGE IZVOLITVE NA DAN 14. DECEMBRA 1951 OB 10. URI DOPOLDNE,

Iz sekretariata Prezidija ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sestavljanje proračunov

za leto 1952. v skladu z novim finančnim sistemom

Zvezno ministrstvo za finance je skupaj z drugimi vladnimi organi začelo sestavljati zvezni proračun za leto 1952. Sedaj pripravljajo in ugotavljajo elemente, ki so podlaga za sestavljanje proračunskega predloga. V upravi za plan zvezne vlade ugotavljajo n. pr. skupni družbeni produkt in narodni dohodek, da bi na ta način postale vidne naše gospodarske in finančne možnosti v prihodnjem letu. Prav tako ugotavljajo v grobih obrisih, koliko narodnega dohodka naj se razporedi po proračunu in koliko naj razporedijo sami kolektivi, koliko naj gre za potrebe ljudske armade, ljudskega zdravstva, prosvete in državne uprave; kateri izmed teh izdatkov naj imajo prednost itd. Ministrstvo za finance se ukvarja z ugotavljanjem skupnega zneska akumulacije (presežnega dela) po posameznih gospodarskih panogah in republikah, preizkuša številke o doseženih dohodkih in o opravljenih izdatkih iz letošnjega proračuna ter na tej podlagi ugotavlja potrebe za posamezne vrste izdatkov v prihodnjem letu. V kratkem bodo začeli sestavljati sam proračunski predlog, ki bo verjetno do konca decembra predložen Ljudski skupščini, da o njem razpravlja. Tudi republiška ministrstva za finance so začela sestavljati svoje predloge, v kratkem pa bodo s tem delom začeli tudi ljudski odbori.

Novi proračunski sistem

V letu 1952. bomo imeli nov proračunski sistem, ki bo v skladu z novim planskim in finančnim sistemom. Za ta proračunski sistem bodo posebno značilne tri stvari: *1. njegova decentralizacija nasproti nižjim organom državne uprave, 2. široka avtonomija gospodarskih organizacij v razmerju do proračunov in 3. varčevanje kot temeljno vodilno načelo pri sestavljanju vseh proračunskih predlogov za prihodnje leto.*

Decentralizacija proračunskega sistema nasproti nižjim organom oblasti pomeni pravzaprav razširjenje proračunskih pravic ljudskih republik in ljudskih odborov, kar se vidi predvsem iz same strukture proračunskega sistema. Ne bo več tako imenovanih splošnih (zbiralnih) proračunov, ki so vsebovali skupne zneske dohodkov in izdatkov po proračunih nižjih organov oblasti. V letu 1952. torej ne bomo imeli splošnega državnega proračuna (v katerem so bili povzeti republiški proračuni) niti republiških proračunov (v katerih so bili povzeti okrajni proračuni) niti splošnih okrajnih proračunov (v katerih so bili povzeti proračuni krajevnih odborov). Za leto 1952. bo vsak organ državne oblasti (Ljudska skupščina FLRJ, republiške ljudske skupščine, plenumi ljudskih odborov) sam sprejel svoj samostojni proračun, katerega skupni znesek dohodkov oz. izdatkov ne bo kakor doslej prišel v proračun višjega organa.

V letu 1952. bomo torej imeli tele samostojne proračune: zvezni proračun, proračune 6 ljudskih republik, proračun avtonomne pokrajine Vojvodine, proračun avtonomne oblasti Kosova in Metohije, proračune okrajnih in mestnih ljudskih odborov in proračune občin. Po sedanji teritorialni upravni razdelitvi države bi imeli v državi približno 8.000 samostojnih proračunov, vendar bo to število nekoliko manjše, ker bodo nekateri krajevni odbori združeni v občine. Obseg proračuna bo samostojno določil vsak organ državne oblasti zase. Pri tem bo zanj veljala edina omejitev, da mora upoštevati osnovne proporce družbenega plana, ki daje tudi splošna navodila za sestavljanje proračunov. Razen tega je praviloma vsak državni organ dolžan kriti svoje proračunske izdatke z dohodki s svojega področja. Le izjemoma sme dobiti proračun nižjega organa državne oblasti dotacijo iz proračuna višjega organa in sicer takrat, če njegovo področje zares ne more zagotoviti dovolj dohodkov za kritje proračunskih izdatkov.

Samouprava ljudskih odborov in podjetij

Takšno razširjenje proračunskih pravic ljudskih republik in ljudskih odborov ima tudi ekonomski in politični pomen. Z ekonomskega gledišča bo to velika spodbuda za republike, posebno pa za ljudske odbore, da bodo kar najbolj pospeševali gospodarstvo svojega področja, kajti gospodarstvo bo še nadalje ostalo najpomembnejši vir proračunskih dohodkov. Politični pomen pa je v tem, da se z razširjenjem proračunskih pravic krepi materialna podlaga politične suverenosti ljudskih republik (federativna ureditev države) oziroma podlaga za politično samoupravo ljudskih odborov. S samim tem pa se onemogočajo tendence k birokratskemu centralizmu.

Avtonomija gospodarskih organizacij v razmerju do proračuna se kaže v prvi vrsti v sprejetju načela, da se gospodarske organizacije same finansirajo. V proračune za leto 1952 bo pritekel samo manjši del dohodkov iz gospodarstva, potreben za kritje izdatkov za splošne družbene potrebe (investicije za ključne objekte, za narodno obrambo, za prosveto, zdravstvo, državno upravo itd.). Večji del dohodkov iz gospodarstva bo ostal gospodarskim podjetjem, da jih uporabijo za samostojno finansiranje, za lastne investicije, življenjski standard itd. Tako bomo namesto enotnega fonda v obliki splošnega državnega proračuna imeli več tisoč samostojnih proračunov in več deset tisoč fondov gospodarskih podjetij, katerih družbeni organi — delavski sveti in upravni odbori — bodo sami razpolagali s svojimi sredstvi. Takšen način razporejanja dohodkov in avtonomija gospodarskih organizacij zagotavljata materialno podlago delavski samoupravi v gospodarstvu.

Kar se tiče obsega bodo proračuni za leto 1952. razporejali manjši del narodnega dohodka kakor splošni državni proračun za leto 1951, ki je obsegal približno dve tretjini dohodka. Proračuni za leto 1952 bodo mnogo manjši kakor v letu 1951, ker bodo z večjim delom dohodka iz gospodarstva razpolagali sami kolektivi, in pa zato, ker je treba pri planiranju proračunskih izdatkov zelo varčevati.

Varčevanje — temeljno vodilno načelo pri sestavljanju proračunov

Varčevanje bo temeljno vodilno načelo pri sestavljanju vseh proračunskih predlogov za leto 1952. Prihranki se n. pr. lahko dosežejo pri planiranju osebnih izdatkov. Po navodilu, ki ga je izdalo zvezno ministrstvo za finance, bodo osebni izdatki v ustanovah, uradih itd. planirani samo v mejah odobrene sistematizacije delovnih mest. Pri ustanovah in uradih, ki še nimajo potrjene sistematizacije, bodo prišla v proračunski predlog sredstva samo za tisto osebje, ki bo zaposleno na dan sestavljanja predloga. Pri tem pa bo moral organ, ki je pristojen za sistematizacijo, najprej dati svoje mnenje, ali bo število delovnih mest zmanjšano, kar se bo potem vzelo v poštev. Če ima ustanova ali urad potrjeno sistematizacijo, vendar pa je zaradi reorganizacije nastala sprememba, ali pa bo do takšne reorganizacije prišlo v letu 1952, tedaj se mora obrniti na pristojni organ, da izda začasno sistematizacijo delovnih mest, in samo na podlagi te sistematizacije lahko določi višino osebnih izdatkov za leto 1952. Na vse to morajo pri sestavljanju predračunov za proračun paziti posebno ljudski odbori, ki pričakujejo reorganizacijo ali zmanjšanje uradniškega kadra.

Osebni izdatki bodo v proračunih za leto 1952. navidezno narasli zaradi tega, ker bo pri teh izdatkih v osnovni plači obsežen tudi denarni nadomestek za preračunane živilske in industrijske bone, kar se je doslej finansiralo iz izvenproračunskih sredstev.

Varčevanje pride še bolj v poštev pri planiranju materialnih izdatkov. Pri tem se je doslej precej razsipalo. V predračunu za leto 1952 bodo določena sredstva samo za tiste materialne potrebe, ki se nujno morajo zadovoljiti in ki jih je zares mogoče izvršiti. Neproduktivni izdatki bodo skrčeni na najmanjšo me-

Nadaljevanje na 2. strani

Enaki tiči skupaj lete...

Na svetu so ljudje, ki mislijo, da je nekaterim vse dovoljeno, drugi pa naj žive le zato, da prenašajo zatiranje in nasilje prvih. Med take »izvoljence« spadajo tudi italijanski iredentisti in kominformovci. Kakor običajno, so se tudi ob priložnosti našega državnega praznika 29. novembra znašli v prijateljskem objemu v napadu proti naši državi. Tržaški iredentistični tisk je objavil vrsto izzivalnih člankov in poročil, kominformovci pa so v dneh okrog našega največjega praznika organizirali serijo predavanj z naslovom »Kam gre Jugoslavija«. Da bi tem predavanjem dali čim večji poudarek, je v torek dne 27. novembra v kinu ob morju v Trstu začel serijo predavanj sam »generalni sekretar« Vidali. Za svoje predavanje pa je že 1. decembra dobil pohvalo fašističnega glasila »La Fiaccola«.

Tržaške iredentiste je razburilo praznovanje 29. novembra v jugoslovanski coni STO. »Messagero Veneto« je še isti dan napisal, da je »VUJA ponovno poteptala pravice in čustva istrskega prebivalstva, ko je na cono B razširila praznovanje AVNOJ«, češ da je hotela na ta način cono B označiti kot jugoslovansko provinco. »Giornale di Trieste« je naslednji dan pisal, »da so morali Istrani poslušati govore ob prazniku, ki nima nič skupnega z njihovo zemljo«. Za njih je dopustno in popolnoma pravilno, kadar v Trstu proslavljajo italijanske fašistične praznike (za druge jim itak ni mar), s čimer resnično žalijo čustva večine tržaškega prebivalstva; kadar pa istrsko ljudstvo slavi praznik, ki ni samo jugoslovanski, temveč tudi njihov, tedaj hočejo iz tega napraviti mednarodno afero. V Kopru se je na proslavi 29. novembra zbralo okrog 15.000 ljudi, kar nedvomno priča, da imajo Dan republike tudi za svoj praznik, zlasti še zato, ker se na isti dan proslavlja tudi obletnica II. zasedanja AVNOJ, na katerem je bil sprejet sklep o priključitvi Slovenskega Primorja in Istre k Jugoslaviji. Vse drugačna je bila slika ob zadnjem iredentističnem prazniku letos 4. novembra, ko so v Štivanu odkrili spomenik rimskim volkovom in je bilo navzočih le okrog 300 ljudi, a še od teh so bili mnogi iz Italije in ne s STO. Politični svetovalec VUJA tov. Perovšek je v svojem govoru v Kopru med drugim dejal:

»Množice partizanov, delavcev, kmetov in ostalih delovnih ljudi tega okrožja so se borile v vrstah narodnoosvobodilne vojske za iste cilje kot njihovi bratje v ostalih krajih Jugoslavije. Toda čeprav je bilo doseženo vse, čeprav je bil izgnan okupator iz zadnjega kotička našega ozemlja, so še ljudje (zlasti v Trstu in Italiji), ki hočejo kolo zgodovine obrniti nazaj.«

In prav ti ljudje so zatulili kot pes, če mu stopiš na rep, ker je predsednik istrskega okrožnega ljudskega odbora Julij Beltram na slavnostni akademiji na večer pred praznikom v Kopru dejal, naj se reševanje spornega tržaškega vprašanja začne pri Devinu in ne v Istri. Zaradi tega »provokatorskega stališča« je izvršni odbor krščansko-demokratske stranke izdal komunike, v katerem pravi, da so »eksponenti okupacijske uprave v coni B ob proslavljanju obletnice Jugoslovanske armade (!) z obnovljeno silo podprli najnesramnejše teze jugoslovanskega nacionalizma, da bi Titovi republiki podredili vse ozemlje Julijske krajine, vključno Trst in Tržič.« Predsedstvo iredentistične Lega nazionale iz Trsta pa je obvestilo predsednika italijanske vlade De Gasperija, da je »Perovškov govor v Kopru nesramno izzivanje Italije in njenih sinov«. Zato Lega nazionale zahteva, »naj Italijani sami narede konec temu izzivanju«, kajti zavezniki se temu očividno izogibajo, ali pa so izgubili vso zdravo pamet. Saj je »Messagero Veneto« pred nekaj dnevi napisal, da je bil tristranski predlog o vrnitvi STO Italiji izdelan »v trenutku izredne razumske in politične bistrosti odgovornih vlad Velike Britanije, ZDA in Francije«, izvedba tega predloga pa bi bila »koristna celo sami Jugoslaviji, na katero se vrši pritisk na vsej dolžini njenih obsežnih mejа«.

Hrup, ki so ga iredentisti in kominformovci zagnali ob praznovanju 29. novembra je dokaz, da so eni kot drugi nasprotni mirni rešitvi tržaškega vprašanja, ker bi taka rešitev ne zadovoljila njihovih imperialističnih teženj, odnosno bi bila v nasprotju z načrti tistih, ki stoje nad njimi in po katerih godbi morajo plesati.

POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Poseben pododbor bo proučeval nove predloge severne delegacije

Munsan, 4. dec. (Un. Pr.) Na današnji seji v Pan Mun Jomu so sklenili, da bodo podrobno proučevanje včerajšnjega predloga severne delegacije prepustili posebnemu pododboru, v katerem zastopajo Združeno poveljstvo generalni major Henry Hodes in generalni major letalstva Howard Turner, štab severnih pa severnokorejski generalni major Li Sang Co in kitajski generalni major Hsi Fang.

Do tega sklepa je prišlo potem, ko delegacija severnih ni hotela odgovoriti na 21 vprašanj delegacije Združenega poveljstva, v katerih se zahteva pojasnilo o predlogu za rešitev tretje točke dnevnega reda. V teh vprašanjih se predvsem zahteva natančna definicija in seznam držav, ki jih šteje štab severnih za nevtralne in katerih zastopniki bi postali po zadnjem predlogu člani komisije za nadzorstvo nad izpolnjevanjem določb pogodbe o premirju. Vodja delegacije Združenega poveljstva admiral Joy je predlagal, naj bi bil hkrati ustanovljen nov pododbor, ki bi vzporedno, toda neodvisno od prvega, proučeval četrto točko dnevnega reda za pogajanja o premirju, ki govori o izmenjavi vojnih ujetnikov. Vodja nasprotne delegacije Nam Il je rekel, da bo pozneje odgovoril na ta predlog admirala Joya.

Pododbor za proučevanje predloga severnih je začel svoje delo danes popoldne.

Minister Anthony Eden o sestanku Sveta Atlantskega pakta v Rimu

London, 4. dec. (Reuter): Zunanji minister Anthony Eden je poročal včeraj v spodnjem domu o sestanku Sveta Atlantskega pakta v Rimu. Rekel je, da mora biti oboroževalni program tako izdelan, da ne bo ogrožal življenjske ravni in demokratične svobode. Začasni odbor, ki ga vodi Averell Harriman, se ukvarja s tem vprašanjem in bo dal vladam članicam konec tega meseca priporočila. Prav tako je Eden potrdil, da je Svet Atlantskega pakta obravnaval tudi ustanovitev skupnega fonda, iz katerega bi prejemale včlanjene države sredstva za izvajanje svojih obrambnih načrtov.

O Nemčiji je Eden rekel, da so zunanji ministri ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije odobrili načrt začasnega sporazuma, ki določa glavna načela za bodoče odnošaje med štirimi državami. Po Edenovih besedah so prav tako sklenili, da se bodo razgovori med visokimi komisarji in zahodnonemško vlado nadaljevali v tej smeri.

Ko je odgovoril na vprašanje laburističnega poslanca o navzočnosti določenega števila egiptovskih oficirjev v Veliki Britaniji, je Eden rekel, da je na vežbanju v Veliki Britaniji 51 pripadnikov egiptovske vojske. Na vprašanje, zakaj britanska vlada na ta način pomaga egiptovski vladi, ki je zavzela sovražno stališče do Velike Britanije, je Eden rekel, da bo britanska vlada to vprašanje proučila, vendar meni, da pripada egiptovska armada tistemu delu egiptovskega prebivalstva, katerega čustva do Velike Britanije so najbolj prijateljska.

Vodja ameriške agencije za vzajemno varnost Averell Harriman se je vrnil iz Londona v Pariz. Kakor poroča Reuter, je imel v Londonu razgovore s predsednikom vlade Churchillom o bodoči organizaciji Severnoatlantskega pakta. Glavni namen Harrimanovega obiska je bil ugotoviti, kakšne so možnosti, da se poenostavi zamotani ustroj severnoatlantske organizacije.

Pogrešano ameriško letalo je moralo nasilno pristati na Madžarskem

Beograd, 4. dec. (Tanjug): Po dobrih dveh tednih brezuspešnega prizadevanja, da bi našli ameriško vojaško prevozno letalo, ki je 19. novembra zginilo na poti iz Zahodne Nemčije v Jugoslavijo, je sedaj sovjetska agencija Tass uradno sporočila, da so sovjetska lovka letala prisilila to letalo, da je pristalo na Madžarskem.

Sporočilo Tassa trdi, da gre za namerno kršitev romunske in madžarske meje, ker so našli v letalu zemljevide nekaterih pokrajin ZSSR, Češkoslovaške, Romunije in Madžarske, prenosno radijsko postajo, 6 padal in več ogrinjal. Spričo tega trdi Tass, da je bil »smoter obiska tega letala v Jugoslaviji, da bi sprejel jugoslovanske vohune in diverzante ter jih nato spustil s padali na ozemlje Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije«. Sporočilo pravi, da so izročili letalo in njegovo posadko madžarskim oblastem.

Spričo tega je poslala madžarska vlada vladi ZDA noto, ki v glavnem ponavlja navedbe Tassovega sporočila. Ne v poročilu, ne v madžarski noti pa ni omenjeno, kje so sedaj člani posadke, prav tako pa tudi ni pojasnjeno, zakaj so vse to prikrivali dobra dva tedna.

Ameriško zunanje ministrstvo je takoj po objavi sporočila Tassa sporočilo, da bo brez odlašanja ukrenilo vse potrebno za osvoboditev posadke in prevoznega letala. Predstavnik zunanjega ministra Lincoin White je izjavil v zvezi z omenjenimi trditvami, da letala ameriškega vojnega letalstva nosijo stalno rezervno opremo, ki jo uporabljajo pri letalski nesreči. V to opremo spadajo padala, ogrinjala, radioaparati za dajanje znakov za pomoč, kakor tudi torba z zemljevidi. Ameriški predstavnik je dejal, da so sovjetski očitki zgolj pretveza in pri tem opozoril, da je sporočilo o prisilnem pristanku ameriškega letala prispelo najprej iz Moskve in ne iz Budimpešte.

Princ Borghese — predsednik neofašističnega gibanja

Rim, 3. dec. Bivši poveljnik fašističnih elitnih enot »X. MAS« princ Valerio Borghese je včeraj sprejel mesto predsednika italijanskega neofašističnega gibanja (MSI). Kot poveljnik »X. MAS« je Borghese zakrivil vrsto zločinov proti furlanskim partizanom in antifašistom. Po krajši dobi zapora in po hrupnem procesu so ga amnestirali in izpustili. Njegovo nedavno pričevanje na procesu v Lucci je povzročilo incidente v sodni dvorani in ogorčene proteste obtoženih garibaldincev, ki so zahtevali od sodišča, naj zavrne slehemo izpovedbo takšnega zakrknjenega fašista kot je Valerio Borghese.

Predsednik turške vlade o obrambi Srednjega vzhoda

Ankara, 4. dec. (Un. Pr. Predsednik turške vlade Menderes je izjavil, da bi bil najlažji način za obrambo Srednjega vzhoda ustanovitev organizacije, v kateri bi razen treh zahodnih velesil in Turčije sodelovale še srednjevzhodne države. Menderes je prav tako izrazil upanje, da bo egiptovska vlada sprevidela, da je ohranitev miru in varnosti sedaj najvažnejša naloga in da je v interesu Egipta, če sodeluje s Turčijo in zahodnimi državami.

Čehi in Slovaki v Jugoslaviji obsojajo režim ČSR

Československa Obec je na svojem rednem letnem občnem zboru v Sarajevu obsodila režim ČSR zaradi zatiranja jugoslovanske narodne manjšine. V brzojavki, ki je bila z občnega zbora poslana maršalu Titu, je rečeno:

Ko v informbirojskih državah jugoslovansko narodno manjšino zatirajo, uživa narodna manjšina Čehov in Slovakov v naši novi domovini popolno enakopravnost ter je deležna vseh pridobitev naše socialistične revolucije. Z gnusom zavračamo vse napade češkoslovaških oblasti na jugoslovansko narodno manjšino na Češkem, pri tem pa smo prepričani, da ti napadi niso izraz volje češkoslovaškega ljudstva, temveč izraz in učinek sovjetskega diktata v zasužnjeni Češkoslovaški.

Komisije za prevedbo upokojencev

Pri vseh rajonih Beograda so ustanovljene komisije socialnega zavarovanja, ki bodo pregledale na svojem področju dokumente vseh upokojencev zaradi prevedbe starih upokojencev po novem zakonu in tudi zaradi uvedbe novega plačilnega sistema. Te komisije so že začele delati, svoje delo pa hočejo zaključiti 25. t. m. Dela bo obilo, kajti v Beogradu je nad 30.000 upokojencev. Samo v šestem rajonu jih je nad 6000 in bodo morale tako komisije na dan pregledati in obdelati okoli 300 primerov upokojitev.

Zasedanje instituta za privatno pravo

Rim, 4. dec. (Tanjug): Včeraj se je začelo v Rimu generalno zasedanje mednarodnega instituta za združitev zasebnega prava. Navzoči so predstavniki 37 držav. Mednarodni institut za združitev zasebnega prava, ki je bil ustanovljen v Italiji l. 1926, je specializirana agencija Organizacije združenih narodov.

Novo gibanje v Italiji

Rim, 4. dec. (Tanjug): V Rimu je bilo ustanovljeno novo gibanje z naslovom »Demokratični intelektualci«, v katerega so stopili med drugim bivši predsednik vlade Ferruccio Parri, zgodovinarja Gaetano Salvemini in Luigi Salvatorelli, znani politični delavec in pisatelj Ignazio Silone ter veliko število javnih delavcev in književnikov različnega političnega prepričanja.

Novo gibanje zastopa mnenje, da resničnega ljudskega napredka, celo ekonomskega in socialnega, ne more biti, če ga ne spremlja duh svobode. Člani gibanja so sklenili organizirati konferenco in sestanke, na katerih bodo žigosali fašistično ideologijo in vse poskuse, da bi zatrli svobodo in neodvisnost.

Snežni viharji v ZDA

San Francisco, 4. dec. (Un. Pr.) Vse zahodno področje ZDA, vštevši države Kalifornijo, Oregon, Washington in Nevado, so zajeli snežni viharji. Na več krajih je ustavljen promet in groze poplave. Viharji so se razširili tudi na južna področja, kjer je veter dosegel hitrost 60 milj na uro. Najbolj je prizadet otok Queen Charlotte v britanski Kolumbiji (Kanada), kjer je besnel vihar s hitrostjo 115 milj na uro. V zahodnem delu države Washington so hudi nalivi.

Pred zaključkom šestmesečnega tekmovanja v počastitev 10letnice JA

Še dobrih štirinajst dni nas loči do Dneva JA in hkrati do konca šestmesečnega tekmovanja v počastitev desete obletnice ustanovitve naše Armade. To tekmovanje, ki je zajelo skoraj vse delovne kolektive, ustanove in organizacije v Sloveniji in čigar glavni namen je bil izpopolniti delo v izvenarmadni in predvojaški vzgoji, je pokazalo nadvse zadovoljive uspehe. Ostra borba za najvišja mesta v posameznih skupinah pa je temu polletnemu tekmovanju dala še svojstven pečat.

Kljub temu, da je za nami že pet mesečnih rezultatov tekmovanja, je nekaj dni pred koncem te borbe za dosego najboljših uspehov v proizvodnji in v delu izvenarmadne vzgoje težko reči, kdo bo najboljši. V prvi skupini delovnih kolektivov, ki štejejo več ko 500 ljudi, je imela doslej najboljše uspehe tovarna gumijastih izdelkov »Sava« iz Kranja, ki si je doslej trikrat (julij, avgust, november) osvojila, prvo, dvakrat pa tretje mesto. »Sava« ima resna nasprotnika v železarni Guštanj in v tovarni »Kamnik«. Guštanjski železarji so prav tako kakor oba že omenjena kolektiva pokazali skozi ves čas tekmovanja stalno vnemo; v tretjem mesecu so bili prvi, v četrtem in petem drugi, dočim so v avgustu zasedli tretje mesto. Tovarna »Kamnik« je bila prva v četrtem mesecu tekmovanja, v avgustu je bila druga, v novembru pa tretja. Skoraj gotovo bodo ti trije delovni kolektivi določili vrstni red na vrhu lestvice, saj ostala podjetja, kot n. pr. »Pionir« Novo mesto, Iskra iz Kranja in jeseniška železarna niso tako pogosto posegala v borbo za prva mesta.

Če smo si v prvi skupini lahko ustvarili dokaj jasno sliko, je to težje za drugo skupino delovnih kolektivov, ki imajo do 500 zaposlenih, kjer se je vrstni red stalno spreminjal; na prva mesta pa so prihajali vedno novi kolektivi. V prvih treh mesecih je bila najboljša »Veriga« iz Lesc, pozneje pa je ni bilo več videti med vodilnimi. Njeno mesto je pozneje zasedla tovarna lepenke Ceršak pri St. Ilju, ki jo lahko imamo za glavnega favorita v tej skupini. Vendar bo imela odločujočo besedo še tekstilna tovarna iz Novega mesta, ki je tudi na koncu tekmovanja krepko poprijela za delo.

Med ustanovami so prav tako trije tekmeci za najvišji naslov. Zdi se, da je najbliže vrhu sindikalna podružnica ministrstva za finance, ki je dosegla v septembru in novembru prvo mesto, pa tudi v drugih mesecih je bila med najboljšimi. Prvega mesta ne bodo brez borbe izpustili iz rok še nameščenci okrajnega ljudskega odbora iz Lendave, ki smo jih v oktobru videli na prvem mestu, v novembru pa na tretjem mestu. Tretji tekmec je še sindikalna podružnica okrajnega magazina iz Ptuja, ki je v zadnjih mesecih tekmovanja pokazala zelo dobre rezultate.

In v četrti skupini? Morda Crnuče? Pa tudi Prevaljčani ne stojijo ob strani! V okraju Ljubljana okolica je še en kandidat za najboljša mesta in sicer krajevne organizacije Dobrunje—Sostro. V zadnjem času pa so se zelo razgibale organizacije iz Brežic, saj so v novembru zasedle prvo mesto.

Kdo bo zmagal? Kdo bi mogel odgovoriti na to vprašanje že danes? Temu bodo dale odgovor organizacije, ustanove in kolektivi sami. Njihovo delo v zadnjem mesecu in uspehi v celotnem šestmesečnem tekmovanju bodo odločali, kdo izmed njih bo prejel kot priznanje za neumorno delo tudi lepo nagrado.

V Sv. Juriju pri Celju so zgradili zadružni dom, ki je med najlepšimi v Sloveniji

Ob desetletnici JA bodo slovesno odprli dvorano za prireditve

Iz mnogih krajev se oglašajo, zakaj bi se ne oglasili še mi Šentjurčani. Zavedni Šentjurčani so se postavili s svojo veliko zavednostjo še v času najhujšega ponemčevalnega pritiska in leta 1909 zgradili za tedaj najlepše šolsko poslopje kot protiutež raznim »schulvereinskim« šolam. V juniju leta 1948 so pa začeli graditi enega največjih zadružnih domov v celjski okolici ter vsej Sloveniji.

Pobudo za gradnjo doma je dala tukajšnja Zveza borcev, ki je izvršila tudi prva dela na stavbišču. Današnja ponosna stavba, katere zazidana površina znaša 900 m², je prepričljiv dokaz vztrajnosti ter marljivosti naših množičnih organizacij, izmed katerih je s prostovoljnim delom največ pomagal tukajšnji sindikat lesne industrije. S ponosom lahko trdimo, da je to res naš zadružni dom, saj ga skoraj ni Šentjurčana, ki ne bi kakor koli pomagal pri gradnji. Celo naši pionirji so z veseljem podajali opeko in tako po svoje pripomogli pri zidavi.

Iz starih ruševin smo s prostovoljnim delom rešili 40.000 komadov opeke in 120 m³ kamenja. Naši kmetje so po svojih močeh prispevali gradbeni material ter opravili razne vožnje. Skupno so domačini na ta ali oni način prispevali vrednost 1 in pol milijona dinarjev, investicijska banka pa nam je pomagala s kreditom 6 in pol milijonov din.

Medtem ko so pri gradnji zadružnih domov marsikje klonili ob prvih težavah in so ti zadružni domovi ostali le pri svojih temeljih ter zapadli v pozabo, delo na našem gradbišču ni nikdar prenehalo, za kar zasluži priznanje zlasti naš delovodja tov. Anton Ratajc. Seveda pa je bil delovni elan zdaj večji, zdaj manjši.

Stavbišče je ogromno, saj je v njem že zdaj v glavnem izgotovljenih 22 prostorov. Tako na primer že posluje knjižnica in čitalnica, kamor Šentjurčani prav pridno zahajajo. Zelo lepa in velika je dvorana, ki bo lahko sprejela 400 gledalcev, medtem ko je oder tako obsežen, da bo na njem lahko nastopalo tudi katero koli državno gledališče. Notranjost dvorane je izdelal domačin, kipar Hinko Podkrižnik. Tudi opremo odra in dvorane: stole, kulisno platno ter zaveso, že imamo, kulise pa so v delu po načrtih našega rojaka tov. Ipavca. 22. decembra ob 10 obletnici JA bomo s svečano akademijo slovesno odprli dvorano in naš dom bo v celoti začel s svojo kulturno misijo.

Dograditi nameravamo še 6 podstrešnih prostorov, kar pa je malenkost v primeri z že izvršenim delom. Med zidavo doma smo prvotni načrt še izpopolnili. To velja zlasti za dvorano in oder, ki po svoji razkošnosti in praktičnosti prednjačita pred vsemi vaškimi dvoranami in odri v Sloveniji.

Da je naš dom zrasel v tako ponosno stavbo, se moramo zahvaliti predvsem Ljudski prosveti v Ljubljani, našemu rojaku prof. Lišku ter gospodarskemu referentu Ljudske prosvete tov. Božidarju Horvatu, ki sta nas ves čas podpirala pri delu. Požrtvovalno so nam pomagali tudi inženirji Herič, Trenc in Suhodolec ter tov. Konrad Gologranc, katerim izrekamo vse priznanje. Šentjurčani smo ponosni, da si je ogledal naš zadružni dom celó ljubljeni maršal Tito, ko se je peljal skozi St. Jurij.

Sestavljanje proračunov

Nadaljevanje s 1. strani

ro, produktivne pa je treba zelo vestno odmeriti. Važno je to, da ne dopustimo samovoljnega in površnega določanja sredstev za posamezne potrebe, kar se je doslej pogosto dogajalo in je omogočalo, da se nepotrebno, nerealno in površno določena sredstva nedopustno trošijo z virmani.

Pri odmeri materialnih izdatkov bo treba vzeti v poštev nove ekonomske cene, ki so že predpisane ali pa bodo še predpisane. Cene za bencin in olje bodo v letu 1952. zvišane 6,5 oziroma za 6 krat. Na to bo treba misliti pri planiranju izdatkov za vzdrževanje prevoznih sredstev.

Varčevati bo treba tudi pri proračunskem finansiranju družbenih organizacij. Načeloma se morajo tudi te organizacije vzdrževati iz lastnih dohodkov. Le izjemoma bodo nekatere od njih (Ljudska tehnika, ZB), dobile dotacije. Obseg proračuna bo skrčen tudi zaradi ožjega proračunskega finansiranja nekaterih ustanov. V dijaških domovih, otroških jaslih, vrtcih in zavetiščih bo država finasirala samo investicijske izdatke in osebne izdatke za vzgojno in zdravstveno osebje. Materialne izdatke in druge osebne izdatke bodo te ustanove krile iz lastnih dohodkov in ne bodo mogle za te potrebe (ali če bodo prišle v težave, za svoje saniranje) dobiti pomoči iz proračuna. Iz proračuna bodo v celoti finansirane ustanove za sprejemanje otrok, domovi za dojenčke in male otroke, za šolske otroke in za vzgojno zanemarjene otroke ,nato zavodi za slepe, gluhoneme in invalidne otroke ter domovi in azili za duševno zaostale otroke. Iz proračunskih sredstev se bodo v celoti vzdrževali tudi domovi za starce in onemogle, domovi in zavodi za odrasle slepce, domovi za vojaške vojne invalide in delovne invalide ter zavetišča za duševno defektne odrasle osebe.

Poglavitna dolžnost vseh organov državne oblasti je, da pri planiranju svojih proračunskih predlogov, pa tudi pozneje pri izvajanju proračuna strogo pazijo na varčevanje. Vsakršno dajanje prednosti lokalnim koristim pred splošnimi škoduje skupnosti.

„30 dana“ - *mesečnik za politična vprašanja*

(Pregled zadnje številke)

Publicistika, ki bi se v glavnem ukvarjala z zunanjepolitičnimi problemi, v povojnih letih — vsaj v Sloveniji — ni pognala globokih korenin. Če izvzamemo teoretični časopis CK KPS »Delo«, kjer je izšlo nekaj rednih člankov iz tega področja, nekaj brošuric in poskuse tednika »Ljudske pravice«, da bi se njen razmeroma mlad časnikarski kader uveljavil v tej zvrsti žurnalistike, ne moremo ugotoviti večjih uspehov. Nasprotno pa so predvsem beograjski časnikarji že preorali precej ledine, o čemer nam govorijo predvsem številne publikacije, ki se ukvarjajo z zunanjepolitičnimi vprašanji kot n. pr. časopisa »Medjunarodna politika« in »Medjunarodni problemi« in informativni bilten »Spoljnopolitična dokumentacija« ter predvsem mesečnik »30 dana« (da seveda posebej ne omenjamo »Komunista«, ki v teh teoretičnih razpravah seveda prednjači). Medtem ko prva dva časopisa objavljata pretežno članke, komentarje in razprave domačih piscev, prinašata druga dva večinoma gradivo, ki je izšlo v tujini oz. je bilo posebej pripravljeno za objavo v jugoslovanskem časopisju.

Ni naš namen razravljati o tem, zakaj se je prav v Beogradu tako razmahnila politična publicistika, ki dokazuje veliko živahnost na tem poprišču in tudi na velik krog ljudi, ki se ukvarjajo s temi vprašanji. Odgovor na to ni težak in je vsakomur razumljiv, kaže pa tudi, da imajo beograjski časnikarji in publicisti precej objektivnih možnosti, ki jim omogočajo tak razvoj. Ker so — ne samo pri nas, temveč tudi drugje po svetu — v današnjih razmerah v mednarodnih odnosih zunanjepolitična vprašanja tisto področje, ki zanimajo velik krog ljudi, bi se danes nekoliko dlje zadržali pri mesečniku **»30 dana«**, ki je, žal, le premalo razširjen med slovenskim občinstvom, saj ga v kolportaži razprodajo komaj okrog 50 izvodov, števila stalnih naročnikov pa niso mogli ugotoviti.

Časopis za politična vprašanja **»30 dana«** izhaja že osmo leto in je doslej izšlo skupaj 69 številk. Njegova zunanja oblika sicer ni posebno prikupna, toda že žepni format kaže, da je časopis namenjen širši javnosti, predvsem preprostemu človeku, ki se želi podrobneje seznaniti z vprašanji, ki jih mesečnik obravnava.

Vsebina zadnje dvojne številke — za mesec september in oktober je zelo zanimiva, čeprav moramo pri tem mimogrede pripomniti, da prihaja časopis vsaj v Ljubljano s precejšnjo zamudo (običajno več kot mesec!), kar seveda ni v čast upravi mesečnika, posebno ker marsikateri članek zaradi tega zgubi na aktualnosti.

Posebna privlačnost zadnje številke **»30 dana«** je uvodni članek, ki ga pa slovenski bralci poznajo že iz lanske **5. in 6. številke »Dela«. Gre namreč za** nekoliko skrajšani prevod razprave »Pogoji in perspektive angleškega proletariata v svoji borbi za socializem«, ki ga je napisal slovenski publicist **Vlado Kozak.** Čeprav je pisec razprave pod naslovom izvirnika skromno pristavil, da gre le za »snov za diskusijo«, je vendar ta »poskus proučevanja« doslej gotovo ena najboljših razprav, kar jih je izšlo v slovenskem — če že ne v jugoslovanskem tisku — o vprašanjih, ki obravnavajo delavsko gibanje na Zahodu. Prav zaradi tega je Kozakov članek vzbudil v Sloveniji živahno razpravljanje, predvsem zaradi tega, ker je pisec nakazal vrsto misli, ki so vsekakor novost pri presojanju vloge socialno-demokratskih strank v sedanjem razvoju delavskega gibanja. Osnovna misel Vlada Kozaka je v tem, da v današnjih razmerah, »ko za nami ni več one revolucionarne šestine sveta« in »trdnjave socializma« (pri tem misli na Sovjetsko zvezo), pogleda, kje se še razen v Jugoslaviji »najdejo pogoji za nadaljnji razvoj socializma« in kje so v Evropi še sile, ki »so pripravljene boriti se za nov družbeni red«. Iz te misli, ki je nastala bržkone pri presojanju problemov nemškega delavskega gibanja in iz ugotovitve, da delavstvo Zahodne Nemčije poskuša posnemati angleške laburiste, je začel Vlado Kozak obravnavati i razvoj i sedanje stanje v angleški laburistični stranki. Ne da bi se posluževal različnih statističnih podatkov, ki bi mu slej ko prej olajšali proučevanje, je prišel Vlado Kozak do zelo zanimivih zaključkov, ki se nanašajo bodisi na pojav državnega kapitalizma v povojni Angliji bodisi na vodeči birokratski sloj v laburistični stranki, obenem pa do vprašanja, ali naj laburistična stranka ostane kompaktna, ali pa naj se razdeli na dva dela (vprašanje, ki je bilo nekaj časa zelo pereče in še danes ni povsem razčiščeno) ali pa naj se razdeli na dva dela: na desno in levo krilo, kar bi seveda enako želeli tako londonski kot moskovski reakcionarji. Ta misel, da je potrebno, da »angleško delavsko gibanje ostane enotno« in da »ne sme popustiti v svoji borbi proti monopolistom«, je gotovo plod proučevanja razmer in logične aplikacije na dogodke, ki so v tridesetih letih oziroma pred prihodom Hitlerja na oblast bili značilni za nemško delavsko gibanje, kateremu Vlado Kozak posveča veliko pozornost, predvsem pri raziskovanju tistih dejstev, ki kažejo nerazumevanje in negativni vpliv moskovske oligarhije bodisi na nemško bodisi na zahodnoevropsko delavsko gibanje v razdobju med prvo in drugo svetovno vojno.

Drugi zelo aktualen članek, ki ga je objavil mesečnik »30 dana« je prispevek **Felixa Montiela**, znanega španskega antifašista in ugledne osebnosti v španskem revolucionarnem gibanju. Felix Montiel je bil vse do protijugoslovanske resolucije Informbiroja član centralnega komiteja španske komunistične partije in odgovorni urednik osrednjega partijskega glasila »El Mundo Obrero«. Zaradi nesoglasij z ostalimi člani vodstva KP Španije in zato, ker ni odobraval informbirojske resolucije, je izstopil iz komunistične partije Španije. Gotovo niso bili brez vpliva na ta njegov odločilni korak — **vtisi, ki jih je prav l. 1948 — t. j. tik pred izidom omenjene resolucije** — dobil za obiska v Češkoslovaški. Te vtise opisuje Felix Montiel s peresom vzornega publicista ter nadvse ostrega opazovalca in analitika v svojem članku »Drama češkoslovaških komunistov«. Felix Montiel podrobno opisuje stike in razgovore z različnimi vplivnimi funkcionarji češkoslovaške komunistične partije (žal, ne navaja njihovih imen!), ki kljub »pazljivim« odgovorom na njegova vprašanja niso mogli prikriti — vsaj nekateri — odpora proti političnemu pritisku in težnjam po sovjetski nadoblasti v ČSR. F. Montiel duhovito razkrinkuje način, kako so v Češkoslovaški »reševali« skoraj vse »probleme«; vsi načrti so prihajali iz Moskve (tudi tisti glede organizacije šolstva in pouka!) in v Pragi so te »načrte« samo še prevedli in jih podrejenim razprodali. Pisec članka navaja tudi nerešena narodna trenja med Čehi in Slovaki, nadalje »najodvratnejša sredstva, ki se jih poslužuje stalinizem, da bi opravičili svoje neuspehe ali napake«, in navaja pri tem, kako na zahtevo »od zgoraj« razni »šefi« žrtvujejo brez kakršnih koli človečanskih ali moralnih obzirov »svoje najboljše prijatelje« in omenja pri tem Clementisa, (ki ga je sama Moskva po smrti Jana Masaryka postavila za češkolovaškega zunanjega ministra), Novomeškega in Husaka, s čimer bi v Kremlju radi dokazali javnosti, da je tisto, kar se danes »prevetruje« v Češkoslovaški samo »ideološka stranpot nekaterih ljudi«, čeprav gre v bistvu le za dejanja politične bojazljivosti nekaterih »šefov«. F. Montiel nato podrobneje **omenja ozadje »čistenj«, ki »so** diktirane iz tujine«, navaja kaj so v Moskvi napravili iz pojma »demokratičnega centralizma«, — namreč diktaturo vojaškega tipa in se nato pomudi nekoliko dlje pri množičnem »čiščenju« in se sprašuje, kdo je tisti, ki o tem odloča; prav danes pa je nad vse zanimivo njegovo vprašanje, ki ga je navedel že pred meseci: »Kdo bo n. pr. odločil, da nekega dne Gottwald, ki je predsednik partije, očisti Slanskega, ki je generalni sekretar, ali obratno, da Slansky očisti Gottwalda?« Zadnja poročila javljajo, da se je zgodilo prvo! To govori, da je F. Montiel dodobra spoznal sedanje razmere v ČSR in ob tem tudi vlogo »tehnikov« NKVD, ki povsod širijo »filozofijo sumičenja«.

Feliks Montiel govori še o drugih vprašanjih Češkoslovaške, tako n. pr. o prepričanju, da bodo v Moskvi dali Čehom v roke »drugo violino«, t. j. da bodo imeli »drugo mesto« v Sovjetskem imperiju in da bodo po »velikih vzorih« tudi sami lahko izvajali eksploatacijo »šibkejših«, med njimi tudi Jugoslavije, kateri naj bi pošiljali »dve lokomotivi« za to, da bi dobili od nje na tone žita. Montiel govori potem, kako je Čehe prizadela gospodarska blokada, ki jo je Moskva ukazala proti naši državi in kako češki in slovaški delavci gledajo na »preorientacijo češkoslovaške industrije«. V tej zvezi analizira F. Montiel tudi stališče Sovjetske zveze kot »velesile«, ki hoče z oglušujočo in lažnivo propagando, ko izkorišča svoj prestiž »dežele socializma«, zaplesati v svojo pogubno igro vse napredno svetovno gibanje »v korist politike, ki je izrazito imperialistična. (Nadaljevanje jutri) **(Konec pride)**

Ali res ni mogoče znižati cen v ljubljanskih menzah?

V ljubljanskkih menzah in družbenih restavracijah se je še letos poleti lahko prehranjevalo 18.400 abonentov. Do začetka novembra je ta zmogljivost obratov družbene prehrane padla za okrog 20% na 15.400 abonentov. Nekateri obrati so bili namreč v tem času ukinjeni. Hkrati je padlo tudi število abonentov od 12.090 na 9940. Število abonentov pa še vedno pada!

V menzah bi morali abonenti prejemati zadostno, okusno in ceneno hrano. Saj gre za obrate, ki jim ni treba ustvarjati dobička. V resnici pa je drugače. V marsikateri menzi je hrana dražja kakor v zasebnem gospodinjstvu. Zato ni čudno, da ljudje zapuščajo menze in si iščejo oskrbo privatno ali po gostilnah.

Z uvajanjem novega finančnega sistema prihaja vse ostreje do izraza stari administrativni način upravljanja menz in podobnih obratov. Tu rešujejo namreč načelo o gospodarnosti zelo »preprosto«: posledice napak, ki izvirajo iz neznanja, razsipnosti in tudi kraje, prevalijo namreč ti obrati na abonente. Odtod absurd, da se v menzah hrana draži in da je ta hrana celo slabša, čeprav so se bistveno pocenila glavna živila. To početje uprav v menzah in obratih družbene prehrane zagovarja celo Združenje državnih gostinskih podjetij, češ da so se podražili krompir, stročnice, kislo zelje itd. Pri tem seveda pozabljajo, da se je na primer samo cena mesa znižala od 180 na 120 dinarjev za kilogram in da bo v kratkem verjetno še padla, kakor tudi to, da pocenitev mesa gotovo ne bo ostala brez vpliva na ceno krompirja, fižola, zelja in drugih kmetijskih pridelkov.

Ljudje, ki bi po svoji službeni dolžnosti končno že morali rešiti to pereče vprašanje, so se pri njegovem dosedanjem obravnavanju izogibali tistim stvarem, od katerih pravzaprav zavisi ta rešitev. Jedro vprašanja tiči namreč 1. v znižanju režijskih stroškov na minimum, 2. v popolni izrabi zmogljivosti obrata, 3. v pravilnosti kalkulacije in 4. v strokovno pravilnem pripravljanju jedi ter kulturnosti postrežbe.

Kako je z režijskimi stroški v nekaterih ljubljanskih menzah, nam pove spodnja tabela:

Menza ali delavsko uslužbenska restavracija	Število mesečnih		Režijski stroški (mesečno dinarjev)					Število uslužbencev	
	abonentov	obrokov (kosil in večerij)	Najemnina	Voda	Razsvetljava	Kurjava	Ostalo	Tehničnih in pomožnih	Upravnih
DUR Ljudska kuhinja	1448	62.468	—	4.492.—	14.944.—	43.733.—	34.722.—	51	3
DUR Litostroj	390	18.888	2.000.—	12.000.—	7.500.—	20.000.—	25.000.—	16	5
DUR Glavne direkcije usnjarske ind.	329	15.449	3.100.—	1.200.—	1.600.—	9.500.—	11.000.—	18	5
DUR »Pri Prešernu«	350	15.000	1.500.—	1.500.—	2.500.—	4.700.—	10.770.—	13	4
DUR Glavna uprava za promet LRS	270	13.254	2.100.—	455.—	600.—	9.600.—	9.131.—	12	2
DUR Min. za finance	330	13.000	5.300.—	1.000.—	1.200.—	10.000.—	6.000.—	16	3
DUR Pošte, telegrafa in telefona	280	13.000	3.972.—	8.500.—	7.200.—	10.000.—	89.500.—	13	3
DUR Kulturno propagandnih ustanov	280	12.270	6.800.—	3.500.—	4.500.—	10.000.—	30.000.—	13	3
Splošno stavbno podjetje	204	12.240	—	12.000.—	28.000.—	162.400.—		10	4
DUR Delavski dom	250	11.900	7.000.—	6.000.—	4.500.—	38.500.—	5.500.—	21	4
DUR Gl. odbora sindikatov	230	11.000	7.000.—	3.000.—	4.500.—	51.000.—	3.500.—	15	3
DUR »Prehrane«	200	8.100	1.500.—	2.500.—	5.000.—	5.850.—	2.000.—	9	2
Invalidska	91	4.118	8.000.—	4.000.—	3.000.—	2.000.—	500.—	7	2
DUR Institut za elektrozveze	75	3.720	—	—	—	—	3.000.—	6	1

Nesorazmerje je več kot očitno. Po en dinar vode na en obrok hrane računajo pri Invalidski menzi in Splošnem stavbnem podjetju, nekoliko manj pri Poštarjih, Litostroju in drugih, medtem ko znaša ta postavka v Ljudski kuhinji komaj 12 par. Kuriva porabijo na primer v Splošnem stavbnem podjetju pri enem obroku za 13 dinarjev, v Delavskem domu skoraj za 4 dinarje, v delavsko-uslužbenski restavraciji sindikatov (plin) skoraj za 5 dinarjev, medtem ko ne dosežejo drugje niti 1 dinar na obrok. Stroški »Razno« so zelo različni. Pri tem prednjači menza poštarjev s sedmimi dinarji na obrok.

Odstotek najemnine, kurjave, vode in ostalih režijskih stroškov se giblje v posameznih menzah in restavracijah od 2.07 do 24.24%. V nekaterih bolje organiziranih menzah (s polno izrabljeno zmogljivostjo) znaša odstotek stroškov za upravno osebje le 6, v menzah s slabo organizacijo pa 28.5% in celo še več. V delavsko-uslužbenski restavraciji Glavne direkcije usnjarske industrije znašajo vse plače tehničnega in pomožnega osebja 40.323 dinarjev mesečno, plače uprave pa kar 19.326 dinarjev. V menzi »Prehrane« imata dva administrativna uslužbenca 14.550 din plače, medtem ko prejme 9 tehničnih in pomožnih uslužbencev skupaj 37.520 dinarjev. Podobno razmerje, bolje nesorazmerje med plačami enih in drugih imajo še pri »Prešernu« (16.800 din proti 54.950 din), pri Sindikalni menzi (15.000 din proti 58.000 din), pri Železniški (16.388 din proti 48.140 dinarjev). Pravilnejše je to razmerje v Ljudski kuhinji, v kateri znašajo administrativne plače 11.780 din proti 164.240 dinarjev, kolikor prejemajo ostali, to je tehnični in pomožni uslužbenci. Vredno je pripomniti, da ima ta menza 1448 abonentov in izda na mesec nekaj čez 60.000 obrokov hrane.

Na približno isti »višini« je marsikje kalkulacija o porabi materiala in živil. Tako računajo porabo krompirja letno na 250 kilogramov na osebo, poraba začimb pa znaša po 2 dinarja za 1 obrok. Meso zaračunavajo kar za vsak dan in za vsak obrok. Ko se sklicujejo na trenutne cene fižola in nekaterih drugih živil, pozabljajo mnogi na zaloge živil po starih, nižjih cenah. Razen tega je ugotovljeno tudi prekomerno razmetavanje materiala in živil. V neki menzi porabijo pri 280 abonentih kar 33 kilogramov mila in 12 kilogramov pralnega praška na mesec — po čistoči prtov abonenti tega ne opazijo —, na drugi strani pa pretirano »štedijo«, saj so v isti menzi porabili samo 1 kg džema — česar abonenti seveda zopet niso mogli opaziti.

Med posebno visoke izdatke je treba šteti tudi hrano za osebje v menzah in restavracijah. Ne gre samo za to, da je osebja skoraj povsod preveč (strokovnega premalo!), temveč za enako hudo napako, da računajo hrano za svoje osebje smešno poceni ali zanjo sploh ne zahtevajo odškodnine. Tako plačujejo uslužbenci za kosilo le po 20 do 30 dinarjev (abonenti po 60 dinarjev), za večerjo pa do 20 dinarjev.

Po vsem tem je jasno, da vprašanja menz ne moremo rešiti z neko umetno postavljeno ceno, temveč le z znižanjem osebnih in stvarnih stroškov, z odpravo vseh nepravičnih in nepravilnih izdatkov, s pravilno politiko pri nabavljanju živil z doslednjo štednjo in pazljiivostjo ter z okusnejšo pripravo jedil in kulturnejšo postrežbo. Kdor bo hotel nadaljevati z dosedanjo prakso, bo seveda nujno propadel. Prepričan je lahko, da ne bo nihče potočil za njim nobene solze. (a.)

Prvi izobraževalni tečaji v poljčanskem okraju

V nekaterih krajih poljčanskega okraja so se že začeli izobraževalni tečaji. V Laporju so imeli že več gospodarskih predavanj, v Slovenskih Konjicah so se zbrali prvi tečajniki v kmetijski nadaljevalni šoli. V Keblju na Pohorju pa pripravljajo prva predavanja, med tem ko bodo imeli v Špitaliču pri Slovenskih Konjicah poleg tečaja še vaje za igro. — L. V.

SMRTNA KOSA MED ROJAKI V AMERIKI

V Clevelandu, Ohio, so umrli: Terezija Skrjanc, stara 80 let, iz Cerkelj; Janez Zaman, rojen v vasi Kamen pri Sv. Križu; Josip Hočevar, star 63 let, iz Ambrusa; Josip Deželan, star 66 let, iz Velike Brusnice pri Novem mestu; Franica Markič roj. Brinšek, stara 77 let, iz Trnovega na Krasu; Margareta Bizil roj. Jerman, stara 61 let, iz Šmarjete pri Novem mestu; Anton Černigoj, star 58 let, iz Lokavca pri Ajdovščini; Josipina Gregorič roj. Krašovec, stara 64 let, iz Novega mesta; Josip Zupančič, star 62 let, iz Cegonce pri Novem mestu; Marjeta Tomšič roj. Česnik, stara 72 let, iz Št. Petra na Krasu; Ivana Ježek roj. Jenko, stara 73 let, iz Cerkelj na Gorenjskem; Anton Stušek, doma iz Tržišča pri Mokronogu; Franica Širca roj. Škrabec, stara 58 let, iz Borovnice.

V Warrenu, Ohio, je umrl Josip Uršič, star 89 let, doma iz Slapa pri Vipavi.

V Denveru, Colo., je umrl Janez Malovrh, doma z Vrhnike.

V Barbertonu, Ohio, je umrl Janez Rataj, star 74 let, doma od nekod na Štajerskem.

V Hellwoodu, Pa., je umrla Franica Žuraj roj. Bregar, iz Št. Janža na Dol.

V Jolietu, Ill., je umrl Anton Nemgar iz Planine.

V Star Cityju, W. Va., je umrl L. Urbanc iz Gržeče vasi pri Leskovcu — Krško.

Kaj je z gradaškim spomenikom?

Za deseto obletnico Fronte je krajevni odbor Zveze borcev v Gradacu odkril spomenik padlim borcem. Odkritje spomenika je bilo takrat združeno z večjimi proslavami, ki so se jih udeležili ljudje iz vse Bele krajine. Že takrat pa je vse navzoče motilo, da je bil spomenik odkrit brez plastike, ki jo je baje umetniška komisija odklonila zaradi premajhnih dimenzij. Od takrat je minulo že pol leta, gradaški spomenik pa je še vedno brez plastike. Če se že gradaški krajevni odbor Zveze borcev ne zgane, da bi spomenik padlim borcem spravili v zaželeno stanje, naj bi se okrajni odbor Zveze borcev v Črnomlju zanimal, da bi se čimprej odpravila ta pomanjkljivost.

Cene klavni živini še vedno padajo

Prejšnji ponedeljek je bil v Ptuju tradicionalni Katarinin živinski in kramarski sejem. Vse ulice v središču mesta so bile zastavljene s stojnicami in policami z manufakturo, sodarskimi izdelki, galanterijo, suho robo in prehranbenimi predmeti. Svoje blago so razen domačih postavile na sejem tudi trgovine iz LR Hrvatske in Maribora. Na živinski sejem so pripeljali kmetje iz ptujskega, ljutomerskega in varaždinskega okraja mnogo goveje živine, ki so jo prodajali po 40 do 57 din za kg. Še prejšnji teden je bila goveja živina od 60 do 70 din za kg. Na sejmu je bilo dovolj klavnih konj po 29 din za kg in nekaj drobnice. Lepa plemenska živina je obdržala staro ceno, od 70 do 80 din za kg. Povprečno živina ni bila najboljše reje, saj je bilo malo izbrane plemenske in le okrog 35% primerne za klanje.

Precej živine so pripeljali in tudi pokupili kmetje in prekupčevalci iz sosedne Hrvatske. Kmetje iz ptujske okolice so postavili na sejem največ starih in jalovih krav, za katere niso dobili toliko, da bi lahko za izkupiček nakupili plemenske živali. Za nakup mlečne krave je dodal marsikateri kmet tudi po 10 do 15 tisoč din. Tako bodo tudi kmetje ptujskega okraja vendarle morali spoznati, da je v živinoreji pravilna izbira plemenskih živali eden prvih pogojev za uspeh.

IZ NAŠIH KRAJEV

Zagorje. Pred nekaj dnevi je začela z delom Ljudska univerza v Zagorju. V prostorih kinodvorane so zbrani poslušalci sledili prvemu predavanju univerzitetnega profesorja dr. Peterlina iz Ljubljane, ki je govoril o atomski energiji. Predavatelj je znal zbuditi zanimanje poslušalcev prav zato, ker je predaval v poljudni obliki, ki je bila za vsakogar razumljiva. Zato si Zagorjani takih predavanj še želimo. A. L.

Prem. Vaščani Prema in okolice v okraju Ilirska Bistrica so že dolgo želeli imeti svojo gasilsko četo, ki so jo zdaj, pred nekaj dnevi ustanovili. Ta nova organizacija šteje 35 članov in članic in dokazuje, da je zanimanje za gasilstvo izredno veliko. Ker še nimajo potrebnega orodja, ga bodo dobili za začetek pri gasilski zvezi v Ilirski Bistrici in se bodo tako uvrstili med ostale gasilske čete v okraju. V. D.

Tolmin. Delovni kolektiv okrajnega čevljarskega podjetja je dosegel v tekmovanju na čast 10. obletnice ustanovitve JA prav lepe uspehe. Delavci so znatno dvignili proizvodnjo ter izboljšali kakovost svojih izdelkov. Že vse od poletja naprej presega podjetje povprečno za 25% svoje mesečne proizvodne plane. Začeli so tudi z izdelavo novih vrst čevljev. Trinajst najboljših delavcev pa si je zaslužilo v tem tekmovanju naslov udarnika. -še

Novo mesto. Pred nedavnim so se sestali prosvetni delavci novomeškega okraja, da so se pogovorili o organizaciji izobraževalnih tečajev. Sklenili so, da bodo začeli z nekaj gospodinjskimi tečaji, na katerih se bodo tečajnice poleg kuhe in pripravljanja jedil izpopolnile tudi v računstvu in drugih koristnih predmetih. V nekaterih vaseh so ti tečaji že pričeli z delom, ponekod pa bodo v najkrajšem času. V Šmihelu je bilo toliko prijav, da niso mogli vseh sprejeti zaradi premajhnega prostora. — D. G.

Ilirska Bistrica. Pretekli teden so v edini tovarni lesonitnih plošč v naši državi, v Ilirski Bistrici, izpolnili letni proizvodni plan. S to delovno zmago so počastili še državni praznik — Dan republike.

Krško. Tudi delovni kolektiv okrajnega podjetja »Prevoz« iz Krškega je izpolnil že pretekli mesec svoj letni plan, pri čemer imata zelo veliko zaslugo še lastni mehanični delavnici v Krškem in v Brežicah, ki sta kljub pomanjkanju nadomestnih delov mnogo pripomogli pri odstranjevanju daljših zastojev poškodovanih vozil.

RAZSTAVA FRANA TRATNIKA

V Moderni galeriji v Ljubljani je že dlje časa odprta retrospektivna razstava našega znanega akademskega slikarja Frana Tratnika. Prirejena je bila za njegovo sedemdesetletnico. V petih prostorih galerije razstavlja umetnik številne grafične liste v najrazličnejših tehnikah in olja. Zastopane so vse epohe njegovega plodnega dela. Razstavo, ki je pomemben dogodek v našem likovnem življenju, je doslej obiskalo že mnogo ljudi, saj opravičuje in krepi umtenikov sloves. Razstava je odprta vsak dan.

Pred nekaj dnevi je imel mešani pevski zbor v Trbovljah svoj občni zbor, na katerem se je odcepil od SKUD »Lojze Hohkraut« in tako postal samostojno društvo. Občnega zbora sta se udeležila tudi bivši pevovodja Trboveljskih slavčkov August Šuligoj ter skladatelj in sodelavec zbora Oskar Moll. Iz poročil je bilo razvidno, da je imel zbor doslej nešteto finančnih težav, ki pa bodo po osamosvojitvi zbora najbrž nekaj časa še bolj pereče. Sekretar Mestnega komiteja KPS tov. Pikl je zato obljubil zboru vso podporo. Pri volitvah so izvolili odbor društva, nato pa sprejeli sklepe in natančnejši načrt za bodoče zborovo delo. Rok

Navodilo o zadružnih skladih za obnovo gozdov

Predsednik Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo je izdal naslednje navodilo o zadružnih skladih za obnovo gozdov.

A. USTANOVITEV IN POMEN SKLADA.

1. Pri vsaki splošni kmetijski zadrugi in kmečki delovni zadrugi se ustanovi sklad za obnovo gozdov z veljavnostjo od 21. avgusta 1951.

S sredstvi zadružnega sklada za obnovo gozdov gospodari zadruga tako, da z vsakoletnimi dohodki sklada krije vsakoletne izdatke za tista dela v zvezi z obnovo, nego, varstvom in ureditvijo gozdov, ki so določena po planu zadruge, potrjenem od gozdarskega organa pristojnega okrajnega (mestnega) ljudskega odbora.

Morebitni presežek sklada se s koncem leta prenese na prihodnje leto.

Morebitni primanjkljaj se plača skladu iz okrajnega ali republiškega sklada za obnovo gozdov, če so bila z dovoljenem gozdarskega organa okrajnega (mestnega) ljudskega odbora izvršena taka obnovitvena, gojitvena, varstvena ali ureditvena dela, ki po planu niso bila predvidena ali če so bili stroški za obnovitvena, gojitvena, varstvena ali ureditvena dela večji kot so bili po planu predvideni, zadružni sklad pa nima dovolj lastnih sredstev za kritje takih večjih stroškov.

Sredstva vsakega zadružnega sklada za obnovo gozdov so naložena na posebnem bančnem računu pri pristojni podružnici Narodne banke FLRJ.

B. VPLAČEVANJE V SKLAD.

2. V zadružni sklad za obnovo gozdov se plača 80 % cene lesa na panju (gozdna taksa), kakor je predpisana s cenikom ministra za finance LRS v Vestniku organov za cene št. 18 z dne 15. septembra l. 1951.

Navedeni del cene lesa na panju se plača od vsakega oddanega lesa. Izvzemajo se primeri, če zasebnik zaradi potreb po drugem lesu odda svoj les v zamenjavo v enaki vrednosti ali pa če ga podari v javne namene (gradnje zadružnih, gasilskih domov itd.).

Določeni del cene lesa na panju se plača v sklad za obnovo gozdov za isti les le enkrat. Kot les se šteje les gozdnega drevja, naj si je bilo posekano v gozdu ali izven njega.

3. Zasebni lastnik gozda plača določeni del cene lesa na panju za les, ki ga je oddal, tisti splošni kmetijski zadrugi, v katere območju, je oddani les posekal.

Kmečke delovne zadruge plačajo določeni del cene lesa na panju od lesa iz svojih gozdov v svoj sklad za obnovo gozdov.

4. Zneski iz 2. točke se vplačujejo v zadružni sklad za obnovo gozdov takole:

a) za les, ki ga zadruga odda sama, plača zadruga ustrezni znesek v svoj sklad neposredno po vnovčenju;

b) za zasebni les iz obvezne oddaje ali iz zasebne proste prodaje, če ta les prevzamejo zadruge, se plača ustrezni del cene lesa na panju v zadružni sklad za obnovo gozdov tako, da zadruga pri izplačilu kupnine za tak les od te kupnine odbije ta znesek in ga vplača v svoj sklad, prodajalca pa o tem odbitku obvesti;

c) če kupijo les iz točke b) državna podjetja ali zavodi, odbijejo od kupnine ustrezne odstotke cene lesa na panju in jih vplačajo v zadružni sklad za obnovo gozdov na ustrezni bančni račun, hkrati pa o tem obvestijo prizadetega prodajalca, kakor tudi zadruge;

č) 80 % cene lesa na panju od lesa, ki ga plača lastnik, posestnik ali upravitelj zasebnega gozda zasebniku, plača prodajalec (lastnik, posestnik ali upravitelj zasebnega gozda) zadrugi, ta pa vplača ta znesek na bančni račun svojega sklada za obnovo gozdov.

Plačila po gornjih točkah morajo biti izvršena v 15 dneh, računajoč od dneva oddaje lesa.

O zneskih, vplačanih v sklad zadruge za obnovo gozdov, obvesti zadruga pristojni izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora s posebnim poročilom. To poročilo mora vsebovati tudi podatke o lastnikih, vrstah in količinah lesa, od katerega izvirajo ti zneski.

C. ODVAJANJE PRISPEVKOV OKRAJNEMU IN REPUBLIŠKEMU SKLADU.

5. Podružnica Narodne banke FLRJ razdeli prejeta sredstva zadružnega sklada za obnovo gozdov pristojnemu okrajnemu in republiškemu skladu vsakih 15 dni, in to v višini prispevkov, ki so predpisani v odredbi o razdelitvi zneskov od prejete gozdne takse v zadružne sklade za obnovo gozdov Uradni list LRS številka 35-166-51).

Č. NADZOR NAD PLAČEVANJEM V SKLAD.

6. Logarsko osebje, ki vodi evidenco o izdanih sečnih dovoljenjih v svojem okolišu, mora po izvršeni premeri in žigosanju lesa, posekanega na podlagi sečnih dovoljenj, sproti obveščati pristojne zaduge in organa za gozdarstvo okrajnega ljudskega odbora.

7. Organi, ki so pristojni za izdajanje spremnic za prevoz lesa, smejo izdati spremnico šele potem, ko so ugotovili, da je za tisti les predpisani del cene lesa na panju plačan v zadružni sklad.

D. UPORABA SKLADA.

8. Sredstva zadružnega sklada za obnovo gozdov se smejo uporabiti le za obnovo, nego, varstvo in ureditev nedržavnih gozdov, ki ležijo v območju zadruge, in to po načrtih odobrenih po pristojnem državnem organu, oziroma predlogih za ta dela.

Med obnovo gozdov se štejejo dela, ki imajo za namen vzpostaviti ali dvigniti rodovitnost gozdnih tal, vzpostaviti trajnost gozdne proizvodnje ali zagotoviti obstoj in gojitev gozda (pogozdovanje, setev, melioracije, napravljanje drevesnic i. t. d.).

Z nego gozdov se razumejo gozdnokulturna in gozdno-tehnična dela (čiščenje, trebljenje, redčenje itd.), ki jim je namen zvišati gozdni prirastek ali odvrniti zmanjšanje tega prirastka ali vobče preprečiti upadanje gozdne proizvodnje.

Z varstvom gozdov se razumejo dela zaradi odvračanja ali preprečenja oziroma gašenja gozdnih požarov, odvračanja ali zatiranja škodljivega mrčesa ali nalezljivih bolezni na gozdnem drevju.

Z ureditvijo gozdov se razumejo dela, ki zagotovijo tak način gospodarjenja, da se doseže postavljeni gospodarski smoter, predvsem pa trajnost gozdne proizvodnje.

9. V zvezi z deli iz prednje točke se lahko iz zadružnega sklada za obnovo gozdov izplačujejo sredstva zlasti za naslednje:

a) za nabavljanje gozdnega semenja in sadik;

b) ustanavljanje in vzdrževanje gozdnih drevesnic;

c) ugotavljanje objektov za pogozdovanje ali izločanje površin zaradi pomlajanja ter izmere in kartiranja teh objektov.

č) vzdrževalna dela manjšega obsega ter gozdno-kulturna dela na hudourniških območjih;

d) pogozdovanje rednih in izrednih sečišč, kjer naravno pomlajanje ni mogoče;

e) pogozdovanje in melioracije gozdnih kraških površin;

f) označevanje po mrčesu napadenega drevja, delo pri podiranju in odstranjevanju okuženega drevja ter nabava ustreznih sredstev za zatiranje bolezni oziroma škodljivega mrčesa;

g) gradnja naprav in nabavljanje sredstev za odvračanje gozdnih požarov;

h) vzdrževanje gozdnih poti in cest v nedržavnih gozdovih;

i) nagrade za uspešno izvedena gozdnokulturna dela, katera pa ne smejo preseči 5 % izdatkov, predvidenih za ta dela.

E. NAČIN IZPLAČILA

10. Pristojni denarni zavod izplačuje denarna sredstva iz zadružnega sklada za obnovo gozdov, praviloma po izvršenih delih. Izplačilo za dela manjšega obsega predlaga pristojna zadruga, ki pa mora pri tem predložiti potrebne dokumente, iz katerih je razvidno, da so dela, za katera se plačilo zahteva, bila izvršena v resnici in v potrebnem obsegu in ob primernih cenah.

Dokumente za izplačilo denarnih sredstev iz zadružnega sklada za obnovo gozdov potrjujeta okolišni logar in krajevni ljudski odbor.

Dela, ki se plačujejo iz zadružnega sklada za obnovo gozdov, strokovno nadzira okolišni logar oziroma okrajni gozdar.

F. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE.

11. Glede postranskih gozdnih proizvodov se izvrševanje uredbe o ustanovitvi skladov za obnovo gozdov začasno odloži.

12. To navodilo velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Sreda, 5. decembra: Stojan Saba.
Četrtek, 6. decembra: Miklavž, Vladovita.

SPOMINSKI DNEVI

5. XII. 1791. — Umrl na Dunaju skladatelj Wolfgang Amadeus Mozart.
5. XII. 1884. — Eden prvih slovenskih socialistov Železnikar je bil obsojen na 8 let ječe, kazen so mu pozneje zvišali na 10 let.
5. XII. 1946. — Ljudska skupščina FLRJ je sprejela zakon o nacionalizaciji.

*

Svet za blagovni promet LRS obvešča, da sta se preselili Uprava za državne nabave in Uprava za turizem in gostinstvo iz Gledališke ulice št. 3 v Knafljevo ulico 7 k Svetu za blagovni promet. V bodoče naslavljajte vso pošto, namenjeno gornjim upravam, na Knafljevo ulico 7 ali pa na poštni predal št. 322. Telefon štev. 27-62, 27-63.

Odvetnik Marko Frlan je odprl odvetniško pisarno v Radovljici. Posluje na Gorenjski cesti št. 16, nasproti sodišču.

SKUD »Tine Rožanc« — plesna sekcija, obvešča članstvo, da ima 7. decembra ob 19 občni zbor v društvenem domu, Masarykova cesta štev. 3. — Udeležba obvezna. 1794-n

Slovenska Matica obvešča svoje člane, da je izšel 2. snopič III. dela Izidorja Cankarja Zgodovine likovne umetnosti (260 strani s 127 ilustracijami) ter ga lahko dvignejo v Matični pisarni. Prav tam lahko zamenjajo broširan komplet III. dela za vezanega. 1799-n

Upokojenci podružnice Celje, udeležite se polnoštevilno članskega sestanka v četrtek 6. decembra ob 18 pri »Braniboru«. Razpravljali bomo o spremembi članarine in posmrtnine. 1772-n

Gledališče

DRAMA

Sreda, 5. dec. ob 20: Kreft: »Krajnski komedijanti«. Proslava 40-letnice umetniškega delovanja Lozjeta Drenovca (v opernem gledališču). Izven.
Četrtek, 6. dec. ob 20: Javna produkcija Akademije za igralsko umetnost. Izven.
Petek, 7. dec. ob 14.30: Kanin: »Čez noč rojena«. Izven.
ob 20: Beaumarchais: **»Seviljski brivec«.** Red dramski H.
Sobota, 8. dec. ob 20: Kreft: »Krajnski komedijanti«. Zaključena predstava za sindikat TVŠ in MVŠ.
Nedelja, 9. dec. ob 14.30: Kreft: »Krajnski komedijanti«. Izven.
ob 20: L. N. Tolstoj: **»Moč teme«. Izven.**

OPERA

Sreda, 5. dec. ob 20: Dramska predstava.
Četrtek, 6. dec. ob 20: Charpentier: »Luiza«. Zaključena predstava za sindikat univerze.

Uprava SNG v Ljubljani poziva abonente, ki se po vplačilu akontacije na abonma niso več zglasili zaradi poravnave nadaljnjih obrokov, da to store najpozneje do 15. t. m., sicer bodo po tem terminu črtani kot abonenti. — Uprava SNG pa bo izterjala od njih zneske za predstave, odigrane do 15. t. m.

Kino

LJUBLJANA — **KINO »UNION«:** jugoslovanski film: »Poslednji dan«. Kratki film: Filmske novosti 48. Predstave ob 16, 18 in 20.
KINO **»SLOGA«:** italijanski film: »Beg v Francijo«. Kratki film: Djerdap. Predstave ob 16, 16 in 20.
KINO **»MOSKVA«:** italijanski film: »Volk z gore Sila«. Kratki film: Mesečnik JA štev. 29. Predstave ob 16, 18 in 20.
KINO **»TRIGLAV«:** italijanski film »Mlin na Padu«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20.
KINO **»ŠIŠKA«:** italijanski film: »Beg v Francijo«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20.
KINO **»VEVČE«:** francoski film »Nesrečniki« II. del. Tednik.
CELJE — KINO **»METROPOL«:** jugoslovanski film »Major Bauk«. Tednik.
KINO **»DOM«:** francoski film »Mi otroci«. Tednik.
KRANJ — **KINO »STORŽIČ«: ameriški** film: »Škotska kri«. Tednik.
KINO **»SVOBODA«: ameriški film »Tarzan zmaguje«.** Tednik.
BLED: angleški film »Ljubavna zgodba«. Tednik.
JESENICE: **ameriški film »Zaplešiva«.** Tednik.
VRHNIKA: **danski film: »Sirota Stilna«.** Tednik.
TRBOVLJE: **ameriški film »Humoreska«.** Tednik.

Predavanja

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V sredo 5. decembra bo ob 20 predaval v Domu sindikatov, Miklošičeva cesta, tov. dr. **Avčin Marij o Revmatičnih obolenjih pri otrocih.** — Predavanje bodo spremljali diapozitivi. 1695-n

V četrtek 6. decembra predava ob 20 v Domu sindikatov, Miklošičeva cesta, prof. **Cevc Emilijan o Srednjeveški umetnosti na Slovenskem.** Pregled arhitekture, plastike in slikarstva od IX. do XVI. stoletja. Predavanje spremljajo slike in diapozitivi. 1797-n

Klub ljubiteljev športnih psov priredi v četrtek 6. decembra ob 20 v kmečki sobi restavracije »Slavija«, Ljubljana, Gosposvetska cesta 6 strokovno predavanje o sobni dresuri (nadaljevanje). Predavatelj Sežun Bogdan. 1775-n

Radio

SPORED ZA SREDO

Poročila ob 5.40, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. — 5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.50—6.00 Jutranja telovadba in objava dnevnega sporeda; 7.00—7.10 Pregled jugoslovanskega tiska in radijski koledar; 12.00 Lahek opoldanski koncert; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva; 13.20 Popularne skladbe norveških skladateljev; 14.00 Pregled knjižnega trga; 14.10 Pisan spored lahke orkestralne in solistične glasbe; 15.10 Zabavna glasba vmes objave; 15.30 Želeli ste — poslušajte! (narodna glasba); 16.00 Pester operni koncert; 17.00 Ljubiteljem zabavne solistične glasbe; 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — Slavko Rupel: Ukrotili smo kačji strup (ponovitev); 18.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana; 18.30 Kaj je dosegel Adenauer v Parizu, Rimu in Londonu; 18.45 Narodne pesmi poje basist Tone Petrovčič, s harmoniko spremlja Avgust Stanko; 19.00 Diskusija o sodobnih vprašanjih — Ing. Vlado Kinci: Organizacija dela in gospodarski račun v socialističnih kmetijskih gospodarstvih; 19.15 Luigi Boccherini: Kvartet op. 38, št. 6 v A-duru — izvaja kvartet Belardinelli; 19.45 Zabavna glasba, vmes objave; 20.00 Lillian Helmann: Straža na Renu (radijska igra); 21.00 Iz del Roberta Schumanna; 22.15 Ameriška plesna glasba (na valovih 202.1 in 212.4 m). Oddaje za inozemstvo Radia Jugoslavija na valu 327.1 m: 22.15 Oddaja v nemščini; 22.30 Oddaja v italijanščini. 22.45 Ameriška plesna glasba (nadaljevanje); 23.00 Zaključek oddaje.

Obvestila

OPOZORILO!

Uprava cest MLO Ljubljana ponovno opozarja vse koristnike mostu preko Ljubljanice v Zalogu — od Ljubljane do Litije — da bo promet zaprt od 6. decembra od 7. ure do 8. decembra do 15. ure za ves promet. Koristniki tega mostu iz področja Gostince, Laz itd. naj uporabljajo te dneve brod preko Save v Lazah in dalje St. Jakobsko cesto. 1795-a

IZPLAČILO ODŠKODNIN ZA CESTE I. REDA ŠTEV. 10 MEDLOG-ŽALEC-SV. PETER V SAVINJSKI DOLINI

Glavna uprava za promet VLRS v Ljubljani bo izplačevala odškodnine za zasebna zemljišča, razne zgradbe, sadno drevje itd., zasežene za modernizacijo ceste I. reda štev. 10 Medlog (Celje)-Petrovče-Žalec-Sv. Peter v Savinjski dolini, dalje odškodnine za razne poškodbe, ostvaritev služnostnih pravic in drugo na osnovi pravnomočnih administrativnih in razlastitvenih odločb, zlasti na temelju zaključne odločbe tukajšnje Glavne uprave z dne 16. novembra 1951, štev. IV-3-1265/24-51, in sicer po naslednjem sporedu: 1. Za lastnike zemljišč v k. o. Medlog, Levec in Petrovče v sredo 12. decembra od 8 do 13. v prostorih KLO Petrovče; 2. za lastnike zemljišč v k. o. Žalec in Gotovlje v sredo 12. decembra od 15 do 19 v prostorih KLO Žalec. 3. za lastnike zemljišč v k. o. Zalog in Sv. Peter v Savinjski dolini v četrtek 13. decembra od 8 do 14 v prostorih KLO Sv. Peter v Savinjski dolini. — Vsi zemljiškoknjižni lastniki se vabijo, da se razpisanih razprav zanesljivo udeležijo sami ali po pooblaščenih zastopnikih zaradi prevzema denarne odškodnine in za podpis pogodbenih listin, ki se bodo sestavile pri izplačevanju glede sporazumno urejenih odškodnin. — Zaključna odločba je na vpogled interesentom pri pristojnih KLO, kjer ostane razgrnjena do dneva razprave, s čimer je ves odškodninski postopek dokončno zaključen.

Glavna uprava za promet VLRS.

IZŽREBANI DOBITKI »ŠPORTNE LOTERIJE« V SOLKANU

Dobitek št. **27.977 motorno kolo »Vespa«,** 10.649 družinska spalnica, 24.206 kuhinjska oprema, 2.605 samska spalnica, 8.925 smučarski čevlji, 9.573 blago za moško obleko; 10.662 sejalnik za koruzo, 6005 plošča za štedilnik, 10.426 otroški voziček, 26.101 otroški voziček, 29.318 krilna črpalka za vodo, 23716 gospodinjska tehtnica, 14.171 moški čevlji, 18.710 škropilnica za modro galico, 23,002 ženska torbica, 26.250 sobna košarka, 22.664 33 kosov pralnega mila, 23.079 32 kosov pralnega mila, 23.520 32 kosov pralnega mila, 25.811 32 kosov pralnega mila, 5.582 32 kosov pralnega mila, 26.292 10 kg marmelade (zabojček), 12.053 10 kg marmelade (zabojček), 25.406 10 kg marmelade (zabojček), 29.610 boljša aktovka, 3.601 foto-aparat, 7.779 25 litrov vina, 2.456 25 litrov vina, 21.757 aktovka II, 19.601 dva steklena servisa za vino, 20.615 1 steklen servis za vino, 13.601 1 steklen servis za vino, 23.146 blago za žensko obleko, 21.177 bela oljnata barva (doza 6 kg), 14.891 bela oljnata barva (doza 6 kg), 5.700 bela oljnata barva (doza 6 kg), 29.620 bela oljnata barva (doza 6 kg), 9.917 viseča svetilka (balon) 7.748 100 kg krompirja, 22.648 blago za žensko obleko, 12.247 dve steklenici likerja, 28.777 dve steklenici likerja), 16.687 dve steklenici likerja, 24.319 1 lonec ter dve kozici, 21.173 pleten koš, šest krožnikov, 15.100 stekleni vrč za vodo, 1 doza marmelade, 6.561 dve steklenici vermuta, 8.230 dve steklenici vermuta, 28.087 ena steklenica ruma, 28.032 štiri doze filetov ter ena doza gobic, 13.006 ena steklenica likerja, dve dozi oliv, 26.257 ena steklenica likerja, dve dozi oliv, 3.705 ena steklenica likerja, ena doza šenape, ena doza zelenjave, 14.200 štiri doze džema, 13.046 sedem raznih knjig, 14.565 ena steklenica ruma.

Dobitki se lahko dvigajo v roku enega meseca v tovarni pohištva »Edvard Kardelj«, Nova Gorica. Kdor bi dobitka ne dvignil v tem roku, mu isti zapade. 1771-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!

Po sklepu upravnega odbora **KDZ Kočevska Reka,** se pozivajo vsi upniki in dolžniki, da do 15. decembra 1951 poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bomo dolžnike predali državni arbi- 1694-a

Umrli

Umrl je zaslužni in požrtvovalni sekretar terena »Večna pot«, član ljudskega odbora Rajona IV, tovariš VENČESLAV OSREDKAR. — Slava njegovemu spominu! — Terenski odbor Večna pot.

Za vedno nas je zapustila v 64. letu starosti naša ljubljena in skrbna mamica **KATARINA PRESINGER.** Pogreb je bil v ponedeljek 3. decembra popoldne na Mestnem pokopališču v Celju. — Celje, 1. decembra 1951. — Žalujoči: otroci Dolfe, Anica, Mirko, Marica, Riko in Rada z družinami ter ostalo sorodstvo. 1774-a

Dekanijski urad leskovške dekanije sporoča, da je umrl **JANEZ ŠTRUBELJ,** župnik na Studencu pri Sevnici. Pogreb bo v četrtek **6. decembra ob 10 dopoldne** na Studencu. 1784-a

Uprava in Delavski svet »Gradis IMM« gradilišča HE Medvode sporočata žalostno vest, da je postal žrtev prometne nesreče 2. decembra naš marljivi in dobri delavec tovariš **BLAŽ VUKOVIČ.** Dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu. — Uprava in delavski svet. 1791-a

Sindikalna podružnica »Gradis IMM« gradilišča HE Medvode javlja tragično vest, da je postal žrtev prometne nesreče njen zvesti član tov. **BLAŽ VUKOVIČ.** Marljivega člana in zvestega tovariša bomo ohranili v svetlem spominu. — Sindikalna podružnica. 1792-a

Umrla nam je naša zlata, nepozabna mamica, babica in prababica **MARIJA LAVRIN roj. PENE.** Pogreb drage pokojnice bo 6. decembra ob 15 z Žal, kapelice sv. Andreja. - Žalujoči: hčerka Fanči; rodbine: Bon, Lavrin, Heren, Cestnik in ostalo sorodstvo. 1826-a

Sindikalna podružnica Direkcije za železnice v Ljubljani in osnovna partijska organizacija sporočata, da je umrl njun član tovariš **VENČESLAV OSREDKAR,** višji tehnik eksploatacije železnic. - Dobrega tovariša in požrtvovalnega uslužbenca bomo ohranili v trajnem spominu.

Po hudem trpljenju nas je za vedno zapustil naš najdražji mož, oče, brat, svak, bratranec in stric **VENČESLAV OSREDKAR,** višji tehnik drž. železnic v Ljubljani. Pogreb bo v četrtek 6. decembra ob 16 iz Rožne doline, cesta VIII-14 a, na viško pokopališče. - Za njim žalujejo: žena Ivanka; otroci: Neda, Slavko in Branko, ter družine Osredkar, Lukman, **Kramaršič, Hajnrihar, Ferjan in Zupanc,**

Mali oglasi

PENICILIN v olju prodam. Naslov v ogl. oddelku. 1725-4
ŠIVALNI STROJ »Singer«, pogrezljiv, nov, okrogli čolniček, poceni prodam. Kopitarjeva 11-I, Gregoti. 1719-4
PRODAM nov jedilni, kavni in kompot servis in veliko punčko. Devetak, Prešernova 50. 1712-4
VISOKO OMARO za obleko prodam. — Matjanova 5, pritličje. 1703-4
OTROŠKI TRICIKELJ, nov, prodam. — Podjunska 24. 1766-4
KURJAC za manjšo centralno kurjavo se sprejme takoj. Sv. Petra cesta 29, III. nadstropje. 1788-1
VERIGA za motorno kolo je bila izgubljena 30. IX. na Tyrševi c. ob Vodovodni cesti. Prosim najditelja, naj jo odda Podjed, Avtoobnova, Bežigrad štev. 11, nagrada. 1786-10
RADIJSKI APARAT 4+1 naprodaj. Ogled od 12 dalje. Celovška cesta, blok 11, II. stopnišče, III. nadstropje, desno. 1793-4
PREKLICUJEM krivo sumničenje proti Debelaku Antonu, delavcu v Rogaški Slatini. Lipičnik Slava, Donački dom, Rogaška Slatina. 1790-11
AVTOMOBILISTI POZOR! Šipne grelce 6 in 12 V si lahko nabavite pri podjetju Avtoservis, Ljubljana, Prešernova št. 52 (bivša Bleiweisova cesta). Pohitite, dokler traja zaloga. 1762-4
REZAN JELOV LES prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 1760-4
INSTRUIRAM vse srednješolske predmete ter poučujem klavir in angleščino. Naslov v oglasnem oddelku. 1756-2
IŠČEM NUJNO SOBO ali sobico v mestu za nečakinjo uradnico, mirno, proti dobri nagradi v živilih. Naslov v oglasnem oddelku. 1755-9
GLOBOK VOZIČEK, žimnico in svileno odejico prodam za 4500 din. Bleiweisova 17a, III. nadstropje. 1754-4
STARO KUHINJSKO POHIŠTVO prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 1750-4
ŠTEDILNIK na dve plošči, levi, za vzidati, ugodno prodam. Aleševčeva cesta štev. 6-I. 1746-4
KRPAM in popravljam obleke in perilo. Rožna dolina, Škrabčeva ulica štev. 35, I. nadstropje. 1745-2
SLUŽBO BLAGAJNIČARKE ali pomoč v knjigovodstvu iščem. Naslov poslati na ogl. odd. pod »Takoj«. 1744-1

40 let na slovenskem odru

Iz razgovora z Lojzetom Drenovcem

Lojze Drenovec, član Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani, praznuje štiridesetletnico, odkar je kot mlad, nadebuden igralec stopil na oder nekdanjega Slovenskega deželnega gledališča v Ljubljani. V tem času je igral okoli 400 vlog in se izkazal v prenekaterih ljubimskih in karakternih likih. Mimogrede se je udejstvoval tudi v slovenski opereti, vendar je bilo glavno težišče njegovega igralskega dela v ljubljanski Drami v letih, ko se je po prvi svetovni vojni pod vodstvom mladih slovenskih režiserjev začel oblikovati dramski ansambel in zorel oblikovanju najbolj zahtevnih vlog svetovnega in domačega repertoarja. Poleg njegovega igralskega dela je za Drenovca posebno pomembno tudi njegovo organizatorično delovanje v Združenju jugoslovanskih igralcev, v katerega ljubljanskem odboru je dlje časa imel vodilno vlogo. V težavnih letih, za finančno stran gledališča usodnem razdobju, je z veščim in izurjenim organizatoričnim posegom nemalokrat odločilno vplival za ugodnejšo ureditev gmotnega položaja naših igralcev in se je zato tudi kot organizator zapisal v zgodovino slovenskega gledališča v Ljubljani.

V dobi štiridesetih let svojega igralskega dela je imel Drenovec priložnost sodelovati v naporih slovenskih gledaliških ljudi v času pred prvo svetovno vojno, da se v deloma že organiziranem gledališču omogoči razvoj slovenskga gledališča in uveljavi hotenje tretje generacije slovenskih poklicnih igralcev. Ta doba, ki je sicer omogočila mlademu slovenskemu igralskemu naraščaju prvo strokovno podlago, je pa na drugi strani odkrila mladim idealistom vse težave izvoljenega poklica v borbi z omejeno ožino slovenske javnosti. Prav zato je moje prvo vprašanje Drenovcu, ko sva se z njim sestala, veljalo njegovim začetkom v ljubljanskem deželnem gledališču.

Okoli leta 1908. sem začel sodelovati v diletantski skupini, ki je začela prirejati javne predstave. Pri eni takih iger — igral sem Janeza v Finžgarjevem »Divjem lovcu« — me je opazil Govekar, tedanji ravnatelj našega gledališča, in me je nagovoril, da sem začel obiskovati dramatično šolo, ki jo je tedaj imelo Dramatično društvo vsako leto v poletnih mesecih. V tej šoli so bili moji učitelji Zofija Borštnikova-Zvonarjeva, Etbin Kristan in predvsem Hinko Nučič. Dasi so nas učili o raznih teoretičnih stvareh, je bila šola v glavnem praktična v tem smislu, da so nas učili deklamacije, govorne tehnike in nastopov po praktičnih zgledih. V najlepšem spominu imam Nučiča kot učitelja, režiserja in gledališkega organizatorja. Dal mi je za moj nadaljnji igralski razvoj prvo podlago in sem mu zato dolžan največjo hvaležnost. Nastopil sem v produkciji dramatične šole v glavni vlogi Molčinskega burke »Brat Sokol« v areni Narodnega doma. V tej vlogi sem uspel in to je bil hkrati moj debut, na podlagi katerega sem bil s sezono 1909/10 angažiran. Nastopal sem že pred tem kot statist in celo kot vodja statistov, ali prve večje vloge sem začel dobivati šele s sezono 1910/11. To je bil za nas mlade zelo razgiban čas po septembrskih dogodkih 1908, ki nam je v marsičem oblikoval našo duševnost. Prav dobro se spominjam, s kakšnim navdušenjem smo hodili po raznih političnih shodih in zelo radi poslušali Etbina Kristana, ki je prav v tej dobi razvijal širino svojega organizatorskega daru. Morda sem prav v tem času dobil tudi jaz podlago za poznejše moje organizatorično delo v naši igralski organizaciji. Že prav kmalu sem namreč opazil potrebo stanovske igralske organizacije ob razmerah, ki so skoraj zatem zavrle delo našega gledališča in številne slovenske igralce po sili postavile na cesto. Toda s sezono 1912/13 sem moral k vojakom, ko pa sem se naslednjo sezono vrnil v Ljubljano, sem našel naše gledališče sicer pod vodstvom Borštnika, toda tik pred popolnim razsulom, ki ga je deloma pospešil začetek prve svetovne vojne.

Kakšne spomine imate na tedanje prve slovenske igralce?

Nučiča sem že omenil. Žal je kmalu odšel v Zagreb, ko pa se je po prvi vojni za eno sezono vrnil, je vplival prav tako blagodejno name kot prej. Posebej moram podčrtati njegovo delo za slovenski igralski naraščaj. Borštnik je bil osebno čuden človek, toda nasproti vsem mlajšim igralcem je bil kot oče, dober in ljubezniv in na široko mentorski. Zgledno nam je pomagal pri študiju in nam razlagal posebnosti naših vlog. V času njegove sezone sem začel dobivati prve glavne vloge. Toda bil je čudak in nam nikoli ni sam povedal svoje sodbe o naših kreacijah. Njegove opombe nam je posredoval režiser Povhe, ki je edini med nami hodil z njim v gostilno na kratke razgovore. Verovška imam v spominu, ni se pa mogel v primeri z Nučičem in Borštnikom nasproti mladim posebno uveljaviti kot režiser in učitelj, dasi smo občudovali njegove igralske kreacije.

V tistih časih se je naselil v Ljubljani zopet Ivan Cankar?

Na Cankarja me veže polno spominov. Prisostvoval je skušnjam za njegovo »Lepo Vido«, toda je bolj opazoval in se ni vtikal v igralce. Pri teh skušnjah ga je včasih nadomestoval Etbin Kristan, ki je pa večkrat posegel vmes in tudi skočil na oder med nas, da nam razloži svoje gledanje vloge. V »Lepi Vidi« sem igral študenta. Nisem ga prav zadel, dasi sem prosil starejše igralce pomoči. Zato je Župančič v svoji kritiki moj lik študenta negativno ocenil. Ne glede na to sem se s Cankarjem seznanil na poseben način. Dobil sem vlogo Pavleta v »Revčku Andrejčku«. Da se naučim vriskati, sem šel od gostilne pri Čadu na Rožnik in vso pot vriskal. Ko pridem na vrh, stoji v vratih rožniške gostilne Cankar v copatah in me vpraša: »Fant, kdo pa je vriskal?« Odgovoril sem, kako in kaj. Nato mi je sam zavriskal. Znal je vriskati na svoj način, kar presunljivo in tako, da je na poseben način povlekel vase sapo. Seveda sem moral zdaj pred njim poskušati vriskanje, dokler se ni naveličal in me pogostil. Ob tej priložnosti mi je pripovedoval o svojem prvem igralskem nastopu, zvezanem z veliko tremo. Igral je gospoda s cilindrom, ki ga je odložil na stol. Po nalogu režiserja se je moral nato vsesti na stol in se je vsedel seveda na cilinder, kar je vzbudilo buren smeh njegovega prvega gledališkega občinstva.

Kakšna je bila vaša nadaljnja igralska pot?

V prvi svetovni vojni sem bil mobiliziran. Že proti koncu vojne pa sem bil angažiran v obnovljeno slovensko gledališče v Ljubljani in bi bil moral igrati pri otvoritveni predstavi »Divjega lovca« Janeza, da nisem bil zbolel. Ob koncu prve povojne sezone sem odšel v Osijek, misleč, da moram kot mlad človek iti malo po svetu. V Osijeku so me pridobili za zagrebško gledališče, kjer se pa nisem mogel uživeti in sem že februarja 1921 zopet prišel v Ljubljano. Dasi sem že pred prvo svetovno vojno nekajkrat nastopal v opereti, sem se pravzaprav želel posvetiti samo drami. Toda okoliščine so nanesle, da sem moral sodelovati pri obnovitvi slovenske operete, kar je bila predvsem zahteva težkega gmotnega položaja slovenskega gledališča. V družbi z nekaterimi drugimi dramskimi igralci smo vnesli v opereto dramski igralski element, kar se je poznalo i v igri i v jeziku. Notranjega zadovoljstva pri tem nisem imel in dasi je bil eden izmed vzrokov, da sem šel v opereto ta, da v drami nisem dobil vlog, ki bi si jih želel, sem se vendar rad vrnil v našo dramo, kjer sem nato igral vrsto novih vlog.

Kako gledate danes na svoje odigrane vloge in kaj mislite o sebi?

40 let igranja v gledališču mi je dalo vrsto vlog, ki sem jih — razen nekaj izjem — prav rad igral in prenekaterikrat s pravo igralsko navdušenostjo. Odkar sem pod Borštnikom začel igrati glavne vloge, so to po večini bile ljubimske vloge. Tedaj mi je to še nekam godilo. Moja zunanjost je nekako bila kriva, da sem vse te vrste ljubimskih vlog še moral zadržati in jim pridružiti veliko vrsto novih. Dasi so bile nekatere take, da sem se jim posvetil z vso vnemo, je bilo mnogo med njimi limonadarskih. Naveličal sem se jih. Želim si karakternih vlog, četudi niso nosilne. Želim si še oblikovanja, da ne zapadem v šablono. Igralca je možno ubiti, če mu pri delitvi vlog daš včasih preveč, včasih pa premalo. Prenekaterikrat zapelje igralca tudi temperament. Toda v letih, ko igralec dozori in ko je treba, da dá vse iz sebe, kar se mu je nakopičilo v vsej dobi njegovega igralstva, je treba o njegovi igralski kakovosti računati tudi pri njegovih bodočih vlogah. Imam to ambicijo, da bi ustvaril še marsikaj karakternega, ker čutim, da sem za take vloge dozorel.

Janko Traven.

NOVICE in zanimivosti z vsega sveta

Nov način izdelovanja protez. Na konferenci vojaških kirurgov ZDA so pokazali najnovejšo protezo cele roke. Novo protezo že uporabljajo v preizkusne svrhe nekateri invalidi iz korejske vojne. Za namestitev proteze je potrebna posebna operacija. Bolniku odrežejo del kože v obliki trikotnika ter ga zvijejo, tako da dobi obliko cevi. To cev nato vdelajo v prsno mišico in se potem cev tam priraste. V to cev pritrdijo plastični ligament, ki je zvezan s protezo. Tako lahko invalid giblje protezo in celó prste na roki z uporabljanjem prsne mišice.

3700 km na uro. Eden največjih letalskih laboratorijev na svetu Lewis laboratorij v Clevelandu, je sporočil, da bodo pričeli gradnjo novega prostora za preizkušanje modelov letal, ki bo eden največjih na svetu. Pravijo, da bo zračni tok imel hitrost nad 3700 km na uro in da bo celotna naprava porabila več električne energije kot povprečno mesto s 350.000 prebivalci.

Nov aparat za navigacijo. Britanski inženirji so iznašli nov aparat — dekka navigator — ki avtomatično pokaže pilotu položaj letala na zemljevidu s pomočjo premičnega kazalca. Da bi ugotovil svoj položaj, mora pilot samo pogledati na kazalec, ki je točno zarisal pot njegovega dotedanjega poleta.

Aparat sestoji iz škatlice, ki je velika kot so škatlice za cigarete, ki ima na vrhnji strani zemljevid, po katerem se kazalec, ki je v resnici navadno nalivno pero, premika in beleži preleteno pot. Kazalec premikajo in kontrolirajo radijski valovi, ter ga ni treba poprej naravnati. Aparat deluje neodvisno od atmosferskih okoliščin.

Prvenstvo sabljačev

Minuli teden je bilo v Zagrebu moštveno prvenstvo v sabljanju. Slovenijo sta zastopala Krim iz Ljubljane in Branik iz Maribora. Udeleženci prvenstva so pokazali viden napredek od lanskega leta. Posebno se je izkazala Crv. zvezda, ki je že prvi dan tekmovanja v floretu nepričakovano premagala dotedanjega državnega prvaka Mladost iz Zagreba. Hude borbe za najboljša mesta so pokazale, da so moči udeležencev močno izenačene in da med njimi ni bistvene razlike v kakovosti. Vrstni red klubov v posameznih orožjih je naslednji:

floret — ženske: 1. Slavija (Bgd), 2. Mladost (Zgb), 3. Crvena zvezda (Bgd). Slovenija iz finančnih razlogov ni nastopila;

floret — moški (6 klubov): 1. Crvena zvezda, 2. Mladost, 3. Lokomotiva (Zgb). 4. Branik, 5. Krim, 6. Slavija;

meč (5 klubov): 1. Crvena zvezda, 2. Mladost, 3. Slavija, 4. Lokomotiva, 5. Branik. Krim ni nastopil;

sablja (6 klubov): 1. Lokomotiva, 2. Mladost, 3.—4. Crvena zvezda in Branik. 5.—6. Krim in Slavija.

KVALIFIKACIJSKI TURNIR V NAMIZNEM TENISU V TETOVU

Železničar iz Kranja v zvezni ligi

V soboto in nedeljo 1. in 2. decembra je bil v Tetovu (Makedonija) kvalifikacijski turnir za vstop v zvezno namiznoteniško ligo. Pravico sodelovanja so imeli po dve moštvi Srbije, Slovenije, Hrvatske, Vojvodine in prvaki Makedonije ter Bosne in Hercegovine. Na turnir je prispelo samo pet moštev, ki so igrala po sistemu vsak z vsakim. Kranjčani so premagali vse nasprotnike in sicer Ljuboten (Tetovo) 6:0, Budućnost (Niš) 6:2, Železničar (Senta) 6:4 in Trgovački 6:2. Najboljši je bil Ahačič, ki je izgubil samo eno igro. Rebolj in Petrovič sta igrala srednje dobro. Poleg Kranjčanov so bili najresnejši kandidati za prvo mesto igralci iz Sente. Budućnost iz Niša pa je pripravila presenečenje in premagala Sento s 6:1. Vrstni red udeležencev turnirja je naslednji:

Železničar (Kranj)	4	4	0	0	24:8	8
Budućnost	4	2	1	1	19:12	5
Železničar (Senta)	4	2	0	2	17:14	4
Trgovački	1	1	1	2	14:17	2
Ljuboten	4	0	0	4	1:24	0

V zvezno ligo sta se plasirala Železničar (Kr.) in Budućnost. Tretjeplasirano moštvo Železnicarja (Senta) bo verjetno igralo kvalifikacijski tekmi z Gregorčičem, ki je zasedel zadnje mesto v letošnji zvezni ligi. Način moštvenega prvenstva v letu 1952 bo dokončno določila skupščina STSJ, ki bo prihodnji teden v Beogradu. NTZS bo predlagala tekmovanje v dveh ligah: zahodni in vzhodni, kar najbolje ustreza klubom.

Organizacija tega tekmovanja ni bila najboljša, kar se da opravičiti s tem, da je bilo to prvo tekmovanje zveznega značaja v Tetovu. Mnenja pa smo, da bi moral STSJ tako važno tekmovanje določiti za drug kraj. Gledalci so bučno navijali enkrat za domače, potem zopet za Beograd, pa za Slovence itd.

Kaj je s streliščem na Jesenicah?

Jeseniški strelci v zadnjem času prav pridno delujejo in so v počastitev 10. obletnice JA dosegli lepe uspehe. Družina »Matije Verdnika« združuje že nad 120 članov, ki so dve nedelji zaporedoma tekmovali na še nedograjenem strelišču z vojaškimi in novimi zračnimi puškami. Najboljši je bil Slavko Drap, ki je dosegel 23 krogov (od 30 možnih). Za njim so se zvrstili Gerdej 18, Novak, Krivic, Bruner in Štular.

Strelišče družine »Matije Verdnika« leži pod Mežakljo, ob stari smučki skakalnici, kjer je za to panogo športa edini primerni prostor na Jesenicah. Člani družine so zelo delavni in so opravili pri gradnji nad 10.000 prostovoljnih delovnih ur. Vzor delavca je Matevž Benedičič, ki je sam prispeval nad 700 delovnih ur.

Navzlic veliki prizadevnosti in požrtvovalnosti vseh članov družine gradnja novega strelišča ne napreduje, ker nekateri odgovorni ljudje na Jesenicah ne kažejo za to pravega razumevanja. Kljub številnim urgencam in obljubam družina še danes ne ve, če bodo sploh kdaj imeli strelišče. Pri komunalnem oddelku MLO Jesenice pravijo namreč, da bo tekla v neposredni bližini strelišča tranzitna cesta, pa čeprav so za gradnjo te ceste še druge boljše možnosti. Dobro bi bilo, da bi tudi Strelska zveza Slovenije družini priskočila na pomoč.

Reorganizacija študentske družine

Pred dnevi so ljubljanski študentje-strelci imeli svoj občni zbor, na katerem so se preimenovali v Akademsko strelsko družino. Nova družina bo imela za člane razen študentov še srednješolce, s čimer hoče omogočiti vstop v svoje vrste v glavnem obveznikom predvojaške vzgoje. Za novega predsednika je bil izvoljen major Derenda, podpredsednik je kapetan Mulej, sekretar pa študent prava Rendla.

Družina bo v kratkem organizirala tradicionalna prvenstva posameznih fakultet v streljanju z zračno puško. Za naslednjo sezono je v načrtu med drugim tudi nekaj inozemskih nastopov, za katere bodo organizirana široka izbirna tekmovanja, tako da bo imel sleherni član možnost sodelovanja. Družina je dobila svoje poslovne prostore na Poljanski cesti 4.

Telovadci Frama na strelišču

Člani TD Partizana - Fram in smučarska sekcija so se te dni pomerili v streljanju v počastitev 10. obletnice JA. Doseženi uspehi niso kdo ve kako zadovoljivi, saj je večina izmed njih prvič tekmovala v tej športni panogi. Med posamezniki sta bila najboljša mladinca Kozel in Žirovnik, na tretjem mestu pa se je uveljavil član Pentek.

Vsem fizkulturnim organizacijam

Komisija za tekmovanje na čast desete obletnice JA poziva vse osnovne organizacije, da zadnja poročila o tekmovanju, t. j. za mesec november, pošljejo svojim zvezam najkasneje do 8. decembra, da bo Glavni odbor Zveze borcev NOV mogel tehtno proučiti uspehe v tekmovanju JA ter pravočasno razglasiti zmagovalce tekmovanja. Opozarjamo, da je treba poleg poročil za mesec november poslati tudi posebej skupno poročilo za dobo šestih mesecev. FZS obenem poziva vse fizkulturne organizacije, da tekmovanje na čast desete obletnice JA požive in z njim nadaljujejo do 22. decembra.

Iz sekretariata FZS

•

Pri NZS je bil ustanovljen odbor za odkritje spominske plošče med narodnoosvobodilno borbo padlim nogometašem — Ljubljančanom. Ker ima odbor nalogo zbrati imena vseh padlih, prosi funkcionarje bivših ljubljanskih nogometnih klubov in svojce, da javijo imena in dan smrti na NZS - Ljubljana, Likozarjeva ulica, najkasneje do 15. decembra t. l.

DRŽAVNO PRVENSTVO V KEGLJANJU

Krim na drugem mestu

V Novem Sadu je bilo pretekli teden tekmovanje za državno prvenstvo v kegljanju v narodnem slogu. V moštveni konkurenci je sodelovalo 18 društev, med njimi 4 iz Slovenije, in sicer Krim in Železničar iz Ljubljane, Branik iz Maribora ter Kladivar iz Celja. V hudi konkurenci z najboljšimi klubi v državi se je zlasti uspešno uveljavil Krim je zasedel drugo mesto. O ostalih udeležencih iz Slovenije nimamo podatkov Vrstni red najboljših je tale:

1 Grmoščica (Zagreb) 1193 kegljev, 2. Krim (Ljubljana) 1164, 3. Medvedgrad (Zagreb) 1162, 4. Šubičevac (Šibenik) 1159 itd. Tekmovali so v štirih tekmah z desetimi igralci po 18 lučajev.

Za naslov prvaka Jugoslavije med posamezniki se je borilo 40 tekmovalcev. Tekmovali so na 100 lučajev mešano. Prvo mesto je presenetljivo osvojil član Sarajeva Karadjole, ki je podrl 381 kegljev. Za njim so se zvrstili: Kombol (Medvedgrad) 369, Hudelist (Graničar - Zagreb) 366, Berham (Vatrogasac) 366 itd. O plasmaju slovenskih tekmovalcev še ni poročil.

Evropski prvak rokoborbe v Ljubljani

Poročali smo že, da bo prišel v Ljubljano bivši evropski prvak težke kategorije v prostem slogu rokoborbe Rihard Bukovac S svojima bratoma je nad 10 let gospodoval na vseh blazinah v rokoborbi prostega sloga. V kratkih presledkih enega do dveh tednov je moral redno braniti naslov evropskega prvaka težke kategorije.

Medtem, ko njegova brata še vedno z velikim uspehom nastopata po vsej Evropi, pa se Rihard Bukovac ne ukvarja več aktivno s to športno panogo, temveč prenaša svoje bogato znanje na mlajše tekmovalce. V dneh 6. in 7. dec. t. l. bo imel Bukovac v mali dvorani doma Ljuba Šercerja v Šiški dvakrat praktično in teoretično predavanje. Vabimo vse, ki se zanimajo za ta šport, k čim večji udeležbi na tečaju. Vstopnina prosta. Pričetek oba dneva ob 18.

Dom na Platku odprt

Na narodni praznik je imelo planinsko društvo Reka svoj veliki dan. Po štirih letih skrbi, dela in naporov je slavilo svojo največjo delovno zmago z otvoritvijo novega velikega planinskega doma na Platku. Nad 500 planincev in smučarjev se je zbralo k tej pomembni proslavi. Predsednik PD Reka Janez Žirovnik je pozdravil številne delegate planinskih in drugih organizacij in ustanov. Po izčrpnem referatu o gradbi doma, ki ga je podal društveni tajnik, so odposlanci izrekli domačemu društvu svoje čestitke k sijajnemu delovnemu uspehu.

Popoldne so se delegati povzpeli na Hrv. Snežnik (1504 m), ki nudi edinstven razgled od Triglava čez Karavanke in Kamniške planine tja do Velebita in na celo vrsto po morju razsejanih otokov. Na tej krasni točki je marljivo planinsko društvo Reka zgradlio letos kakor orlovsko gnezdo prilepljeno udobno planinsko kočo ter jo skupaj z domom na Platku izročilo prometu.

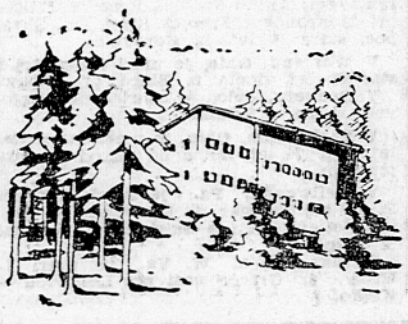

Novi dom je brez dvoma najmodernejša in najudobnejša planinska postojanka. V dveh velikih svetlih jedilnicah nudi prostora za 200 gostov, v 6 velikih in zračnih sobah ter na skupnem ležišču pa prenočuje lahko 70 turistov. Sanitarne naprave, prhe in kopeli za noge (!) so urejene vzorno. Dom je zgrajen po idejnem osnutku ter ob sodelovanju najmarljivejšega odbornika našega rojaka inž. Sile. Tudi za ljubljanske smučarje bo dopoldne pomladanska smuka na Platku, popoldne pa kopanje v morju brez dvoma svojevrsten užitek. Z Reke do Platka vozi redno društveni kamion.

Zanimivo je, kako močno se je razgibala gradbena delavnost pri planinski zvezi Hrvatske, saj je bil na praznik odprt ogromen novi planinski dom še na Mosor planini nad Splitom in planinska koča pri Klancu v Hrv. Zagorju. Planinaska misel ni zagrabila le vse Slovenije, ampak se je močno afirmirala in razvila tudi v sosedni Hrvatski.

Mladinska telovadna reprezentanca Hrvatske je v povratnem srečanju s Srbijo zmagala v razmerju 590.30 : 581.80. Fantje so zmagali 317.40 : 307.50, dekleta pa so izgubila v razmerju 272.90 : 274.30.

Košarkarji Železničarja bodo imeli drevi ob 19. občni zbor v domu Ljuba Šercerja.

Sah VII. SAMPIONAT JUGOSLAVIJE

Trifunovič se bliža Rabarju

14. kolo VII. šampionata Jugoslavije je dalo zopet ogorčene borbe, rezultati pa kažejo, da se bodo za prvo mesto potegovali predvsem Rabar, dr. Trifunovič in Fuderer, vendar bodo šele medsebojne partije določile končnega zmagovalca. Do prekinitve so bile končane le štiri partije. Longer je proti Miliču imel boljši položaj vse do končnice, ko je napravil napako in se kmalu nato vdal. Zanj je značilno, da je imel v veliki večini partij boljši položaj, nato pa je partijo zaradi slabe igre v končnici izgubil. Udovčič je premagal inž. Kindija, partiji Nikolac - Rabar in Fuderer - Germek pa sta končali remi.

V nadaljevanju prekinjenih partij je Pucu uspelo uveljaviti premoč kmeta proti Matanoviču in ga prisiliti k vdajo. Tot je gladko premagal Janoševiča, ki je ob prekinitvi stal pred izgubo skakača ali trdnjave. Prav tako je Trifunovič izkoristil svoj boljši položaj, ki si ga je ustvaril do prekinitve in premagal Bertoka. Bajec in Ivkov sta prekinila v izenačenem položaju, toda v nadaljevanju je Ivkov ustvaril prednost in partijo dobil. Partija Gligorič - Karaklajič je končala samo remi, čeprav je imel Gligorič ob prekinitvi kmeta več in veliko upanje na zmago.

V nadaljevanju prekinjenih partij iz 13. kola je Tot premagal Ivkova, Longer Karaklajiča, Milič pa Puca.

Po 14. kolu je stanje na tabeli naslednje: Rabar 10 in pol, dr. Trifunovič 9 in pol, Fuderer 9, Andrič 8 (1), Germek, Udovčič in Janoševič po 8, Matanovič in Tot po 7 in pol, Puc, Milič in Karaklajič po 7, Neneljkovič 6 in pol (1). Gligorič in Ivkov po 6 in pol, Bajec 6, Bertok 5 in pol, Nikolac 5 ter inž. Kindij in Longer po 3.

Do konca turnirja je še 5 kol, v katerih se bo vodeči Rabar srečal še s Fudererjem, Totom, Bajcem inž. Kindijem in dr. Trifunovičem, ki ima razen njega za nasprotnike še Ivkova, Janoševiča, Germeka in Andriča. Tretji najresnejši kandidat — Fuderer — pa bo imel za nasprotnika še Rabarja, Andriča, Karaklajiča, Miliča in Puca.

Kratke šahovske vesti

Prvokategornik Karlo Konič iz Maribora je odigral v Slov. Konjicah simultanko na 31 deskah. Od tega je Konič 26 partij dobil, 1 izgubil in 4 remiziral. Od Konjičanov je dobil mladi Anton Lapuh, remizirali pa so: Leopoldina Bruderman, Lojze Fink, Martin Zelenko in Franc Košak. L. V.

Pred dvobojem študentov in srednješolcev. V počastitev Dneva republike se vsako leto srečajo šahisti univerze in srednjih šol v dvoboju na 50 deskah. Srednješolci so doslej zmagali dvakrat zapored, zato bodo morali visokošolci paziti, da s tretjo zmago ne osvoje pokala v trajno last. Dvoboj bo 9. dec.

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. Odgovorni urednik Sergej Vošnjak. - Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, telefon 55-22 do 55-26. Uprava za Ljubljano telefon 24-63, inseratni oddelek telefon 38-96. Poštni predal 29. Tek. račun ND 601-90321-0. - Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Mesečna naročnina 120 din. — Poštnina plačana v gotovini.

Franček Saje:

BELOGARDIZEM

Ob deseti obletnici vstaje slovenskega naroda zoper fašistične izdajalce je Slovenski knjižni zavod izdal knjigo Frančka Sajeta »Belogardizem«, posvečeno žrtvam fašističnega nasilja. Iz knjige, ki obsega 818 strani in ki navaja celo vrsto tehtnih dokazov o izdajalstvu belogardistov v Sloveniji pod vodstvom katoliške duhovščine, navajamo odstavek iz poglavja »Belogardistični sporazum z okupatorji.« — Zanimivo knjigo toplo priporočamo vsem našim bralcem.

Nekoliko manj domišljav kakor Grazioli je bil general Robotti, katerega je Grazioli, da mu ne bi bil v Ljubljani na poti, s celotnim poveljstvom XI. armadnega zbora izrinil v Planino pri Rakeku. General Robotti je močno sumil v Graziolijeve policijske sposobnosti za uničenje osvobodilnega gibanja med Slovenci. Računal je, da bi ga v kali zatrla le odločna vojaška in propagandna akcija. Zato je pritiskal na rimsko vlado, da bi prevzel vso oblast v pokrajini. A tudi v Rimu so bili zaskrbljeni zaradi partizanstva v okupirani Jugoslaviji. Tako je Mussolini 29. decembra 1941 med ostalim pisal Hitlerju:

> »2. Balkan: **Pred pomladjo je treba uničiti vsa žarišča upornikov, sicer je nevarnost, da se bo balkanska vojna 1942. leta okrepila.** Prvi predel, ki ga je potrebno umiriti, je Bosna, zatem Srbija in Črna gora. Operacije je treba voditi s skrajno odločnostjo, da bi dosegli popolno razorožitev prebivalstva, kar je edino sredstvo, da bi se v bodočnosti preprečila iznenadenja. Potrebno je sodelovanje naših oboroženih sil po takem skupnem načrtu, da bi preprečili izgubljanje energije in da bi železni uspeh dosegli z najmanjšo uporabo moštva in sredstev.«

Ugo Cavallero, načelnik italijanskega vrhovnega poveljstva pa je 13. januarja 1942 o razmerah v Hrvatski, s katero je nedvomno mislil tudi na Slovenijo, zabeležil v svoj dnevnik:

> »... Potrebno bo izdelati načrt, kako bi preprečili balkansko vojno. Vojaške oblasti je potrebno pooblastiti za vzdrževanje javnega reda, proglasiti ozemlje za vojno področje tudi zato, ker vojake, ki tam umirajo, ne smatramo za ubite v vojni...«

Zaradi takega stališča v Rimu je general Robotti končno le uspel s svojimi zahtevami. Mussolini je 19. januarja 1942 Italiji priključeno Ljubljansko pokrajino razglasil za operacijsko ozemlje. Pravica za izdajanje varnostnih ukrepov je od civilne oblasti prešla na vojaško, ki se ji je morala podrediti tudi vsa policija. General Robotti se je s svojim štabom iz »pregnanstva« v Planini zmagoslavno vrnil v Ljubljano, ki jo je 23. februarja obdal z žično ograjo in s stražami. Nato je omrežil in utrdil še vse ostale večje kraje, manjše pa zapustil zaradi koncentracije svojih čet in pomladanske partizanske ofenzive.

General Mario Robotti je z železno vojaško roko začel v množicah zapirati ljudi, naj so bili krivi ali ne, in jih odganjati v koncentracijska taborišča. Prvotno je hotel internirati okrog deset odstotkov slovenskega prebivalstva, pozneje pa je po peklenski zamisli generala Maria Roatte, poveljnika II. armade, želel izseliti kar vse Slovence. Na njihove domove je nameraval pripeljati Italijane, da bi politično mejo izenačil z narodnostno, kar je z veseljem odobril tudi Mussolini.

Ta zločinski načrt je razbila slovenska partizanska vojska, ki je generala Robottija in njegovo vojsko prisilila, da se je morala veliko bolj ukvarjati z lastno obrambo in varovanjem prometnih zvez kakor pa s preseljevanjem Slovencev. Že 10. maja 1942 je general Robotti svojim poveljnikom naročil, naj glede »na možno poslabšanje situacije takoj sestavijo posebno komisijo«, ki naj bi že naslednji dan ukrenila vse potrebno za obrambo Ljubljane »na sledeči predpostavki: oborožen napad partizanov na Ljubljano in sočasni upor v mestu.«

Ker se je general Robotti po svojem radikalnem načrtu resneje lotil zatiranja osvobodilnega gibanja, je dr. Natlačen s slovensko reakcijo mislil, da bo dovzetnejši za njegove prošnje kakor Grazioli. Zato je pohitel k Robottiju, a je tudi pri njem po pisanju kaplana Glavača slabo opravil:

> »Ko je pokojni ban dr. Natlačen zahteval od generala Robottija, da je vendar treba zatreti komunizem in če ga kr. italijanska vojska ne misli, naj oboroži domače prebivalstvo, mu je Robotti cinično odgovoril, naj ljudje s palicami preženo komuniste.«

Robotti je dr. Natlačena rezko zavrnil, ker je bil tudi on kakor prej Grazioli še prepričan, da bo s partizani lahko obračunal kar sam in sam požel slavo. Vendar pa to ni bila dokončna odklonitev. Njegov obveščevalni oficir kapetan Tornari se je namreč še naprej rad sukal okrog Avseneka, inž. Sodje, kaplana Križmana, Miloša Stareta in drugih belogardističnih organizatorjev, spremljal njihovo delo in za vsak primer računal nanje. Tornari je že januarja ali februarja 1942. leta generalu Rupniku zaupal, »da se pripravlja ustanovitev neke milice.«

V nepodpisani spomenici je italijanska vojaška obveščevalna služba 17. februarja 1942 generalu Robottiju po belogardističnih virih in vidikih razčlenila razmere v Osvobodilni fronti, češ da je razdor v njej dovršeno dejstvo, ker so jo zapustili vsi nekomunisti. Nato ugotavlja, da je »ugled oboroženih tolp popolnoma propadel« in prvi del spomenice zaključuje z belogardistično prognozo: »Hude represalije proti onim, ki podpirajo partizane, izguba ugleda, ki so ga tolpe utrpele, in razbojniška dejanja, ki povzročajo škodo samim slovenskim kmetom, ustvarjajo med kmeti sovražno razpoloženje napram partizanom, ki bo kmalu rodilo vidne dokaze.« Nato spomenica poroča:

> »V Ljubljani so se včeraj (t. j. 16. februarja 1942 — op. S. F.) pri škofu sestali glavni predstavniki bivših strank (razen članov konzulte — župana itd., ki jih še iz dobe Jugoslavije prezirajo zaradi njihove politične pokvarjenosti) na konferenco z namenom, da ustanovi neke vrste odbor, ki naj bi italijanske oblasti dovedel do boljšega vladanja zasedenega ozemlja. V tem odboru so tudi nekatere osebnosti, ki so že pripadale OF.
>
> Ni še zagotovljen pristanek nacionalne stranke (Sokol) k temu odboru. Pričakujejo, da bo to precej težko doseči. (Sokol je bil v Sloveniji uveden že 1848. leta. — Člani so nosili in še vedno nosijo rdeče srajce kot znak gibanja za svobodo in neodvisnost, povzet po garibaldincih. Pod Avstrijo je bilo to društvo znano kot panslavistično, iredentistično in zelo nacionalno.)
>
> **Vodstvo tega odbora, ki bi moral biti nekak predstavnik vseh plasti slovenskega prebivalstva, je prevzel škof.**
>
> Na konferenci (Slovenci jo imenujejo »forum«) so bili sestavljeni nekateri pogoji, ki bi jih bilo treba predložiti italijanskim oblastem v svrho sodelovanja:
>
> a) odstranitev dosedanjih članov konzulte, župana in več drugih slovenskih oblasti;
>
> b) dovoljenje, da se samostojno z legalnimi sredstvi pobija komunistična okužba, ker smatrajo okupacijske oblasti za »nedelavne in nesposobne«;
>
> c) dovoljenje, da se organizira mladina in se tako reši pred nevarnostjo ekstremizma, ker so se namreč vladne organizacije pokazale kot »popolnoma neprikladne« in »nepoznavajoče slovensko psihologijo«;
>
> d) še nedoločena sprememba policijskega režima — delovanja. Zanikuje se možnost ovajanja nasprotnikovih voditeljev bodisi »zaradi politične časti, ki jo je treba pokazati tujcem«, bodisi zaradi tega, ker »sposobnost« italijanske policije nima nikakega zaupanja. Morda bodo italijanskim poveljstvom prijavljali samo oborožene skupine, ker bi se naj na ta način prenehalo s streljanjem.
>
> Pričakujejo hiter razpad organizacij OF, vendar pa ne izključujejo možnosti kakih novih znakov njene aktivnosti. Prav tako se pričakuje močan napad na nacionaliste in bivše člane OF. (Komunisti so odkrili in napadli ter razbili tiskarno nacionalističnega časopisa »Naprej zastava Slave«)...«

Da so se v ljubljanskem škofijskem dvorcu pod vodstvom samega škofa dr. Rožmana res vršili tajni belogardistični sestanki, na katere so zahajali celo italijanski oficirji, priča tudi dr. Metod Mikuž:

> »**Kmalu po novem letu 1942 so se začeli v škofiji tajni sestanki, ki se jih je poleg škofa, Ehrlicha in Natlačena udeleževal tudi krog italijanskih oficirjev.** Vsebina sestankov danes sicer ni znana, moremo pa sklepati iz različnih izjav tako škofovih kot Ehrlichovih, da je šlo za nekakšen poskus ustvarjanja Ehrlichove zamisli.«

Zdaj so ti zarotniški posveti v glavnem pojasnjeni. Na njih so klerofašistični voditelji razpravljali, kako bi pri italijanskih okupatorjih dosegli odobrenje za svoje belogardistične skupine, da bi jih mogli »z legalnimi sredstvi« povesti v boj proti slovenskim partizanskim četam, njihovim simpatizerjem in podpornikom.

(Dalje prihodnjič)